

39
22

ცისკარი.

1866

წელიწადი მეათე.

წოდება თსსულებათა:

- I — აღსარება ქალის, მარიონ დელორმისა. (ნათ.) გრიგოლ 41-
ულავისა.
- II — ლექსები: 1, ფუქსან სუბა — გ. ენდრანიკოვისა. —
- III — ისტორიული მიმონილება
- IV — მაჭმაღის ისტორია — თ. იოსებ ანდრუთინსკი-დოლოლორუკ.
- V — რედაქციისაგან. —
- სსუა ჭ სსუა ანბანი (ისილუ მეორე გვერდსუდ.)

ჯეილისს.

კერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

შეთქმა ხენმარხინა, დეტუხი ღ სხვა მოხელეებისა იყო შედგენილი მეფის თვალ წინ, იმის ხაწოლმა. იმას ყოველ დღე უჭადაკებდნენ, რომ კარდინალის ძირს ჩამოგდება ხატიროა, ღ შეუეფ არც უარს ამბობდა, არცარვის უმდიდა ამ ღაშარავა:

თვით კარდინალსაჲ აუცილებელი ეკონა იავის ჩამოაგრდნა: ხსენ მეფისა თან ღ თან იღვრიმებოდა იმახედ. ამას უკვე აღარ უშინოდა ცხადად ეწევისებინა მინისტრისთვის ხენ მარხთან. — რამელიც ზრდისიდა, რომ მეფეუწიგვად მახსედ მხოლოდ ხენმარხის ესით, ღ ამისთვის ხშირად ეძებდა სოღმე ამისთან ჩხუბსა ხახხლეში. ერთსეღ კარდინალმა მსურვალბით აუკვდრა ხენმარხსა, რომ ის აქაღახუნებს მეფესა, რომ ის ავიწეუბანებს მის დაღებულბანს იზრუნოს თავის დიდების ხახელხედ.

— მეფეე, უთხრა კარდინალმა: თქვენ დამშირდით გამოყოღლიკვით ისხინიამ, კატაღონის დახაწეუროღდად. უკვედრემა ახხრულათ თქვენს ხიტევა. თქვენ დიდებულბანს არ შეჭეურობს მიმინოების წურთენა, ჩიტეუბის სოღვა, კურდღლების დენსა... ეს მინადეთ უმაწვილ ვცეებს, ხახხლის ღეკანდებს. ამასთან კარდინალმა შეხედა ხენმარხსა. — თქვენი ადგილი მეფეეკარის თავშია, იქ ხადც ვიღებთ ცისეებს ქაღაქებს.

მეფეე გაწითლდა ღ რაღც წაიტუტუნა.

მინისტრს ყოველიოჯს თავისი გაშეღარბათი ღაშარავი ისხინადა სოღმე.

— მოწკაღეთ გელმწიფეე, მაყურენდა კარდინალი ხენმარხსა: მე სრულბით არ მიკვირს, რომ თქვენს ცდაღობთ გუღიდვანს ამოუღლით მეფეს ომის ხურვილი. ხახელი მენის ვეკვცობანა დიდად არ არის განთქმული ღ როგორც ამბობენ, მენ კადეც პრისოღადვანს ცამოჭეუღხან პიღიღით, რომელიც მე ჩეგაზრე შირვედად.

— მიტარამ შე ურცხო! შეუეეარა გაახხლეულმა ხენმარხმა ღ ახწია გელი ხიღის შემოსაკრავად. ამას უედი, მეფემ ზრტა მას მავამი ღ მეუესა.

კარდინალს გამოვიდა ხახხლიღვანს ცატოჯინებული ღ შეხედა ხენმარხ იმისთანა თვადით, რომელიც უოველიოჯს მოასწავებდა უბედურებას. —

ერთის ხახთან შეღეე მეფემ მიღლა რამელიცხეზან გრძელი წორაღლი, რომელითაც იგი ზრტასოვდა ნებას დაეტევისებინა მინისტრობა, —

ის აუკადრებდა მეფეს, რომ ანდრინდელივით აღარა ჰქსწალობს. რომ
 ქვეყნის ხელელ უმაწვილ კაცებს აწვევანონ მას თავის თვალწინ. —
 ამ მანქანების გარდა, მინისტრი ქმობდა საჭიროთ შესვენებასა თა-
 ვის სამსახურისათვის, რომელიც დაეკარა მეფის სამსახურში.

მეფის ხუცტის სახითაი გაძო, ამკვარმა წერილმა შეტად იმოქ-
 ედა მასზედ. ამას ეს ფაქრი ამისება, რომ კარდინალის შეძვეტ,
 თვით მეფემ უნდა ზიდოს ტვირთი ხასკმწიფოს მწრუნკელობისა. —

რა კარგათ შეტუქსა ხესმარსი გავლადის ანბის გაძო, ძკუე დაე-
 შურა დაქმშიადებისა მინისტრი ჭ დაჭმირდა წაყოფავს მთელის ხასხს-
 ლით კატალონიის დახმურობლად. —

ეს უკვე ღვაწლი იყო კარდინალის მხრითა

მეფე გარეკემორტუქული ეყოლებოდა მას მხოლოდ თავის ერთგ-
 ულის კაცითა ჭ არაკან მადეარება თავის მტრეთათვისსა, მამხსა-
 დაძე მინისტრი, როგორც წმინდა ხამთელსა, ხაითაც უნდოდა ისე
 გრესდა მეფეს. —

მეძმელებმა იგრძნეს, რომ ამათი შრომა ხელ დაიშალა ჭ ამ სსქ
 ტეში თვითონ მოქვეყნონ. —

შეშთქმელების თაკი გახტონი, იყო, ამან არსია, რომ სესმარსი უთუოთ-
 თის უნდა ხელსოდა მეფესა, დახუდა კარგი დრო ჭ მკეცვალა ისმა-
 ნიხთან ტრანტატი, რომღიხათხსაც მოვიდოდა აქიდვას კატალონი-
 ის ხამსღურსხედ ოღვაინევი, რომელითხსაც ქქოდა მ.წწო მ.წწო
 გახტონსა. — ეს ხამხმდა, რომ შეშთქმელების უნდა ელდატხათ მეფ-
 ისათხსაც ჭ ფრანგიისათხსაც. — ამ დაწყობილებას არ ატეოთიხებდეს
 ღეტეს. თუმცა იხიც კრია შეშთქმელები, რადგანაც იტოდეს ამისი
 კითიღობიღურა სახათა, რომ ის არ ახრულებიხება ხესმარსსა
 ამით რწეკსა ჭ არ გახდიდა მას მოღალატედ არც მეფისხან არც
 ხამეფისას. —

მაგრამ ეს დაწყობილება გახტონისა, როგორც ბოლოს აღმოჩნდა
 წამოხდებოდა უფრო სსკა მღანღის მიწესადგან. გახტონი ეყურ-
 გურებოდა შარია გასზავოს, რომღიხსაც შერთვა უნდოდა მას ადრეც;
 მაგრამ კარდინალის პოლიტიკაში არ შეძლიოდა ეს ქორწინება ხას-
 არტელოდ ჭ ამან შოძალა. სოლო რადგანაც ბოლოს ამ ქალს სესმა-
 რსი უფრო უკანდა ჭ გახტონის ხაყვარულა უფრ არადეოდა, ამის-
 ხ წილი შინის ძიება იხიონ ა ხასტონმა ხესმა-

უფრო, რომ იმან ვერ არ იცოდა ჩუქნი ვერის წერა, & უკ-
 ეს თავისი ბედნიერი მეგობრე გაება მსუქი. — გინრი, კეთილმოხილუ-
 რის გულისა & გრძობისა, სრულებით ვერ წარმოიდგენდა, რომ
 ამისთანა საქმეში, როგორც კარდინალის ძირს გადმოგდება, ცაცხ სხვ
 თიქრებიც ექმნება ოცნებაში. იმან იცისრა ჩუმი ტრახტატის შეკერა
 ისმანიახთან, ოღონდ ამითი ვი ევრო რამ კარდინალიხათუს.

სენმარსი მოვიდა ჩემთან გამოსაცხადებლად, რომ ის მიქიდევს
 მეფისა. მძიმე ნაღველი აწვა მას გულზედა. მეც მიკერესოდა რაღაც
 წინის გრძობით გული გამოსაღების დროსა. ჩემს თვალებს რაღაც
 სისხლიანი ღრუბელი ებლანდებოდა! —

მე ბევრი ცრემლი დაეღვარე იმის ოსოგნაზედ, არ წახულიყო;
 მაგრამ ის თავისმა ბედმა წარიტაცა.

გზათ გავიდა მთელი სხასსლე.

დედოფალი ორსულობის გამო არ გაჰყვა მეფეს. დიდი ხანი იყო
 ჩუქნი ერთმანეთი აღარ გვეხსნა. ერთის კვარის შექდევ მეფის წახვ-
 ლისა, ანნა დედოფალმა დამიბარა მე & ბოღში მომთხოვა, რომ
 იმან ვერ მიიღო მოხსწილეობა მე & სენმარსის ვერის წერის გამ-
 ოცხადებაში.

— აა, მარონ, მიბრძანა მან: მე მხოლოდ სხსელით ვარ დედო-
 ფალი — როგორც ჩუმი ქმარი ლუდოვიკი მხოლოდ ხმისკარშია ქსნანს
 მეფედ. უოკელიფერი კარდინალაა. თუ რომ მანდა გავნო რათმე
 ჩემ მეგობრებს, უკეთეს ღონის ძაებას ვერ ვაბოქნი, როგორც გა-
 მოკესარ ხლო მე მათ.

მე გვოცნიდი მას სელზედა & უმაღლიდი მოწყალების თვლით
 ურებისათვს ჩემზედ. მან გამაცნო მარია გონზაგო, რომელმაც ტი-
 რილით შემამოფიცა, რომ სენმარსთან დამმურის ხეყარულის მეტი
 არა იცისრა. — მართალიც იყო ამისი ფიცი. —

გასკლო ორმა კვარამ. მე ამბავი არა მქონდარა სენმარსისა. ამის
 მწუსარებამ მე ავით გამსადა.

ერთს დღეს მარია გონზაგო შემოვიდა ჩემთან თვალცრემლიანი,
 ე გული გამიქდა. იმან მომიტანა ამბავი, რომ გასტონს კიდევ
 6 კლია სენმარსისაგან ნამდვილი ტრახტატი. შეკრული ისმანიახ-
 მთან, & ეს გასამტყუენებული ოქმი მიუცია მეფის ძმას ლაქემასთვს
 & ამხსაც სისარულით წაუღია კარდინალთან, რომელიც დიონში

ვა ზვანტყეოვი, ღ ემსადებოდა ჩემით იტალიაში ვაზარკვან, რადგან-
აც ქსედამდა რომ მეფე მეტად ვაწავდა მასე და ღ ერთსელაც აღარ
გამოუვსავნია ვაცი იმის სიმრთელას სავითსავად. ვარდინალს მარტო
გამოვვლისა არ ემინოდა მინისტრობიდგან, იმას შიში ქქონდა, რომ
არ დაატყვადონ ვიდრე მტრების ცდილობით.

იფიქრეთ სისარული რიშელიისი, რადგანც ლაქქმა მივიდა მასთან
ამ ოქმით, რომელიც ცხადად აჩვენებდა სენმარსის ორგულობას მე-
ფისა ღ სასემწიფოსი. იმას მამიჩე ვაგუვსავნა მეფეს ვაზიო ამ
ტრასტატისა ნარბონში. ამ ოქმის ვიასვის დროს მეფეს ვინდამ გუ-
ლი შეულონდა. იმას აჩქნას ეს ოქმი თავის სუღაერს მომღვარსს,
რომელიც მინემბულია ქქვანდა აღრევე ვარდინალსავან, ღ ქქონსა
რევე რა უნდა ქქმნას.

— თქვენსო დიდებულებავ! მოასსენსა მომღვარძ: თქვენს მეფე ბრძ-
ნდებით, მოიქეცით ისე, როგორც შემეგნის შემწიფისა

— ას! სავწალი სენმარსი!... თქვენს არ იცით მამაო, როგორ მი-
ყვარს მე ეს ვმავწილი ვაცი!...

— ვანიმორეთ გულიდგანევე სიავარელი დანამულია დადან. თქვენს
ვალი ვაქქით ესლავ დაატერინოთ სენმარსიც ღ იმასი ამასნავგაიც.

მეფე ტირილით დაიცა ვვარცისის წინაშე ღ ქსთსოვდა მოქსცეს
გამედლობა ამის აღსრულებისა. ბოლოს ვარდინალს ერთგულს
მომღვარძა როგორც იყო გამოვლივას მეფური დავარება.

სენმარსსა ღ დერეს შემოერტყა ვარძი ღ დავიჭირეს, დანარჩენები
გაქცათ იტალიაში. დიდი სანი იყო მეფეც ვვანტყეოფობდა; ამ არ-
ეულობამ უფრო დაუქს იმისი სიმრთელი — რადგანაც ვვანტყეოფობის-
გამო, რიშელიიც ვერ მოვიდოდა ნარბონში, მეფემ უბრძანა თავისი
წუვანს იმასთან ლიონში. მამავდავი მინისტრი ეხაურებოდა მომავ-
დავს მეფესა ემართს დადგმასე და იმის მსვერპლებსედა. იმას
ვარდაწვიტის სიკვდილით დაქსვას ორის ვმავწილას ვაციას, ორის
მამულას იმედისა! — მეფე ღ ვარდინალი ლოვინში იწვენ, ერთმან-
ერთის ვირ ღ ვირ ღ ისე ნასეს ერთმანერთი ილავარავებს მეფემ
წინაღმდეგობა არა გამოაცხადარა ამ სავცოდავების დასავკლად. —

ამ ნასვის შემდეგ მეფემ მოანდომა ვარეშია წამოვკლა ღ სელ-
სელა მობრძანდებოდა. —

რა შიშველად მომიტანა მარია გონსტომ ჩუა ქვის ანაკი, მე კვლავ მოვიხვეჩე სოფელში. მშინვე უბრძანე გუდუბის შუბა და წახელა დაკვანთე ლითონი კარდინალის ხანახათ. — მე მხოლოდ თერგს წავიყვანე თანა. მაგრამ რეუილას მქონდა იმედი ჩემის ღონისა. თრახი კრწი ვერ არ გასიკვლო შარბიდეგან. მე უკვე ძღვან გახდი ავით რაღაც სოფელში. სადაც უქი მოხინჯამო. შარბის დამწყობ წამლობა დრო გადიოდა. მე შვებ არა მქდევოდარა. შეძინებულმა თერგსამ მოხსწრთ წიგნი ნინოსსა. რომელიც დაიწერა ჩემთან წამოხელს. ექიმი ვუი შატკნით. — რომელსაც თდებე უკანდა და ჩემივედ თაღი ექირა. —

ექიმი და ნინოსა მამხვეკებდნენ და გულის მამხვეკებდნენ რაც უკმლოთ. მაგრამ გულის თათონ უფრო მწესარენი იყენენ ჩემივედ: იმთ უფრო მეტი იცოდნენ ხენმარის ცედი ანაკი ვიდრე მე. —

ამ დროს იმ სოფელში. სადაც მე ვიწვევ ავადმყოფი. შიუდგათ აღიქათი და სმიერება. მევე მოხმანდებოდა თვისის ამლით ღიონდგან.

თვით განკრება მომკვარა ის მე. გულისგან მომხმანებულმა წამლობა ცოცხა ღონე მომცა. მე წამოვდექი სოფლიდან. და ნინოსსვედ დაუბრუნებულა გავლ ქეხამი. ხათაც უნდა გამოვლო მევეს.

მე დავიბრძე მევის კარგობის კარების წინა და რა ავიღე მალა კვლები. შიუდგანვე მევეს.

სოფლიკი ბალიშებზედ იყო გაწოლილი კარგამი: ის უთუოთ შიკრთა ჩემის სიყვითლათა. წამოიწია და მოხრა მოწყალებით:

— ვინა ხარ? რა გინდა?

— მეთვე. ღრთის გულისათვს, შეიბრძეთ, შეიწყალეთ ხენმარსი! ჩემს სიყვითლამა შავიფოთეს მევე.

— ეგ ხსილი. სულ ეგ ხსილი!... მე აუკრძალე ყველას მაგ ხსილის წარმოთქმა ჩემთან. — უკან წადი!

— არა. მეთვე. ვერწავდა... გავადრები. მომისმინე... ნუ თუ თქვანი შიშველი სიყვარელი, თქვენის გულის სიყვარელი უნდა შეხსწინოთ იმ უღვოთ კარდინალსა? თქვენს გუკარს ხენმარსი და რაშელიე ვი გძელთ; მე დარწმუნებულა ვარ, რომ გძელთ, ამატომ რომ თქვენს თათონ ვებრძანებათ ჩემთვის...

— მენტვის მებრძანებთ!... შეხვედრე შიშით მევემა. მენ ვინა ხარ

— ოჲ, მწვანარებას ჯ დათქაჯიას მე ვად შეუვალავარ მეტობას...
 თქვენი დიდებულება ვიღარა ჭსნობს ვატარი ვაქსა, რაქელად ოდ-
 ხში მაიღეთ ბელგარდის დროს?

— მადმასკელ დელორმა! შექვირა მე ვემ.

— ღიას, ასლავი მარგას ხენმარსას მეუღლე... სემწიფევ, მოიღეთ
 იმასკედ მოწყალება!... გვედრება ახემქო ჩქსქმარს ხიდვასლე... ნუ
 უისტემთ ნებას იმ ღმთის მტერს კარდინალსა ხენმარსის მოკვლ-
 ისას. —

— დამანებე თავი... ხენმარსი დამნაშავეა სასემწიფეოს დლატობაში...
 მე აღუთქვი დაგამარცხო ჩემი გულის ბრალეულება.

— ოს, მეფევ! ნუ თუ თქვენ არ გაშინებთ ფიქრი, რომ სიკვდილ-
 ის უამს წარმოგიდგება! უოველი მხვერბავი კარდინალისა?... ეს
 სისხლში მოხვრადნი მოჩვენებანი შემოგვეტყუებთან გარს ჯ დაგიწე-
 ბენ უედრებას იმასკედ, რომ არატოდნით ვირველი სათარება მეფ-
 ვებისა: — შეწყალება.

— კმარა! კმარა! გახუმდი... მინასტრი ლაონშია. იქ წადით ჯ
 ის დაყოლიეთ შეწყალება სკდა.

ერთისიტევა, სოლოდ ერთი სიტევა თქვენი ხელით ნაწერი მიბოძეთ.

— არა, არა! მე არა შემოდლიან რა. უველა დამნაშავეს ბედი კარდი-
 ნალს მივანდე: დაჭსვაც ჯ ვატეებაც მის კელშია.

— ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! მაგას როგორა ბრძანებთ! რა-
 და მეფესართ!

ღუფოკივი გავეთლდა, გარდემო ხალიშებსკედ ჯ ცივით უბრძანა
 განატრელან გზა. იმ საბრალე მეფის ახდილსა იმდენი გამბედობაც
 არა ჭქონდა, რომ გვეკარებულ იყო.

— შეჭსდექით! შეკვქარი მე: თუ რომ წაბრძანებულ სართ, მეფევ,
 მე თქვენი კარეტის თვლების ქვეშ ჩავარდები... თქვენ მინისტრთან
 მისტუმრებთ, ის არ მიძილებს მე, ეს სომ უნდა იცოდეთ თქვე-
 ნა. მეფევ, იყავით დიდხულე ვანი, შემოხედეთ ჩემს სასოება მისდი-
 ლებას! გვედრება, მსოლოთ ერთი ტრიქონი თქვენი ხელ ნაწერი
 მიბოძე, უბრალე ბართი, რომელმაც შემომოს მე მინისტრთან. —
 თქვენ ნუ გაერევით, ნუ გამოხსარხლებით ხენმარსსა- მაგისი მე ვი-
 დი — უარს ნუმობანებთ, მეფევ, თორემ გეფიცება სეცაერებას, თქვენს
 არეტას გავეჭვლეტინება ჯ აძითაც მოჭმატე თქვენი სვინიდიანს

ტანჯვას.

იმასშეკვებრალე.

რამდენიმე სერეტიარი იმყოფებოდა იმის ამაღში. შიარტოებს ბუჭკედი
დ ქასალდი. მიუემ მთრთოლვარის გელით მობლარუნა ეს სიტუბა:
„უეელვან მიეცეს შესვლის ნება მარკას დეხენ მარსის მეუღლას
ლუდოვიკი.“

ეს ბრძანება დაბეჭდეს დ მომცეს. — კარეტები წავიდნენ.

— ლიონში. ხვენ ლიონში წავიდეთ ჩქარა! უთხარ მე ნინონას
დ ექიმს.

მხოლოდ ერთი დღე შეიხვეწეთ, თუ დიერთი გწამს, მითხრა
ექიმმა. თქვენ ვერ შეჭბქლებთ მოგზაურობას.

— არც ერთს ხათს შევიცდი! თქვენ გაქაწულებათ, რომ კარდინა-
ლს შეუძლიან უოგელ ხათს იმისი სიკდილი? ესედა, ესედა ცხენე-
ბი! — გზასუდ მომცემთ სოღმე უუათის წამადისა, როგორც დღ-
ესა.

— წამლისგან მოცემული ძალა უფრო სავსებულა, ხემა მარიონ!..
მაგრამ თუ წამალმა გვიღალატა, დიერთი მოგვეშველება. წავიდეთ
თუ არ დაგიშლია.

მაშინვე შეაბეს ცხენები. ორს დღე დ დამეს გავიარეთ ექსანა
გერნი დ მივედით იმ ქალაქში, სადაც ჭხწარმოებდა გამოძიება სენმარს-
ზედა. — მე ვიცი თუ სახლი კარდინალისა; მხეწეს; შირველად იმის
გვარდიულები არ მიშვებდნენ იმასთან, მაგრამ მე ვასწვენე იმით ხეშწიფის
ბრძანება დ შამიშვეს

მე ასახე კარდინალი; ის ეგდო გრძელ გრესლოზედ. გასდარი
ხახე მოდრეკოდა დ მგვდრისას ეგზესკებოდა. სამი ექიმი უხვევდა
მას თეხის იარსა, ის ელამარაკებოდა ლაქმას; მაგრამ ხეძს მინსლ-
ოვებაზედ, მობრუნდა ხემსვეს.

— მარიონ? შეჭვიროა იმას დ მესტა, თითქოს უკბანა რამო. —

— დიად თქვენო უოვლად უსამღვდელოებობაზე; მკანია თქვენ უნდა
მოდლოდინე უოფილირუვით ხემის ვიზიტისა.

— ვინ მოგცა ნება ხემთან შემოხვლისა?

— მეუემ.

— რა გნებავს?

ის სიგოცნეუ საშიშროებაში არ არის,—

— გაწმენება, მე მაგასთან ვეძებთ ვერ დაგიდგება იმასთან დასასულია თუაღიას მხარის ამკარათ... აი, ჰქვითსე ღაჭუქებს; ეს ესღა საძმუკარონ ზღატიდგან მოდის. იქ ესღა ბასია ჰქვით მსაჯულებსა დასასაძებებს ბედის წერაზედ, ჭ მე ველი ნიშნისა, რომელმაც უნდა მაცნობოს იმათი გარდაწვეტილება.— ამ დროს გაკარდა ზარბაზნის

გარდინალმა წამოიწია გრესლოდგან; იმის სხესეუდ ცამოისატა მხეცური მძვინვარება. ის გარდაევიდა თანჯარასა და ეურს უგდებდა.

მოიხმა მეორე ზარბაზნის გასროლად.

რომელთა გარდმოეშო ისეკ გრესლოდგან მკვებზედ სელახ სმითა, და მხოტვა გამყოფილებით:

— ორივესთვის, ხეკვილი გადუწვეტიათ... მანც ვერ გაზედეს ჩემი დაუყურებლობა... ეს კარგია.

მე მივარდი მას; მთელი სხეული მივანკალებდა.

— შენ ვერ გაჭებდა ამოჭლა იხინი!— ვერ მოჭკლამ... მეტადრე ხენმარსხა...

— რატომ? მკითხა იმან ციკად.

— შენ მე მკითხამ რატომ? მე შეკსედე ასეთის თვადებიით რომ ის მასედა რაც მინდა მეტქვა.

— უთაღონ! გაბრძნლით ზატარასანს ვარსედე, უთარა გარდინალ მა იქ მყოფებს.—

გქიმები და ღაჭუქა— გაბრუნდენ კარებთანკენ; მაგრამ რომელიმე ღაჭუქა ისეკ შემოაბრუნა.

— აბა გახსრიე ეს დედოფალი, უთარა მას: იარალი სომ არა აქვს რა

— არ მომეკარო! არ მომეკარო; შევევარე მე მრისხანებთ ღაჭუქას მერმე მიუბრუნდი ზიხლით მინისტრისა;

— ჰხედავ, ხადამდინ მიხსიე! შენ გემინიან სუსტი დედაგინისგან, რომელიც მოწუალებას ვიხივს... როგორც ყოველი მატარაღონი, შენ შენის ჩრდილისა, გქმინიან... სხ, დამკვდით: მე იმდენი გაბედე უღებ არა მათებს, რომ ან შენი ხასხლი დაგვადარო...

იმას შერცხვა თავისის შშიმარაობისა, და ჩუძით გორც ხანს რაღასაჩ მხრეულებდა თავის ხასხილარს ამხანავს ღაჭუქას. შექდეკ ესეც გაწ და, რა გელში დაატრინა მას წარების ხამონკარავი ზოხარა.

როცა ჩუქნს ორსი დაკრებით, შე უთხარ კარდინალს:

— სუ თუ შენში ამოძრობილად გაცობრივი ბუნება, რომ შენს შვილს გამოამეცებ?...

— ის ჩემი შვილი არ არის... ან თუგინდ იყოს, იმაშივი ღანძარაკობს ბუნების ხიხსლი?... ის ხაკსკა ჩემის მოწყალებით, ჩემის ბიკითი და ჩემივე მოკვლად ედო გუღმა... შე ხულ ვიცი იმათი შეთქმელობა, იმათი განსრასკა. —

— იმას ვი არ იცი, რაკუქმართ არის ისა შენთან დამოკიდებულად, მაგრამ შენ ვი იცი... მამას შვილი არახოდეს არ მოუვლამს!... მაგას ვერა იქ.

შე დაუხოქე მას. ადრე არ იუავი კმაყოფილი ჩუქნს ქორწინება-სედ. შე ესლავ მოკაქერ გაურის თანხმობასკედ, თუ მეტვეი, რომ გენრი იცოცსკეს. მაგრამ შე გამოიხულებლად; თუ რომ იმანი ბიკდივი მართლად გუქნსაში გედოს, იმანი დედა მარშალმც ხომ უხლად ექ იქნებოდა ჩემსავით დახოქილი და მაკედრებელი. — შენ მხოლოდ ისე, ჩემს შესამხებლათა ჰხიქვი, რომ ორავე უნდა დახოდო... ჭერ ის ხაცოდავი რც და ორის წლისა არ არის, იმას დედა ქვეზხს აიკლებს...

— აი, მართონ, მაგას ჰხწორეთ ამაო უხლად შემოდლან განტეხილი გიხსრად, რომ ვქმარხი ჩემი შვილია; რახკერელია ამისთანა შემთხვევაში მხელია დატექმარიტებით ცოდნა, მაგრამ ხეკო ხაქმეში.. ჩემი კალია მოვისმარო დიდ ხულოჩება.

— ოო, გმადლობ, გმადლობ მისიტროს!.. დამიფიცე ხს. რეპასკედ რომ არას დაუძვებ გენრის. —

— ფიცი ხრულებით მეტია, ჩემო სუკარული მართონ. აი ივიცეს ჰხტობია, წავითსე ეს წავთი. იმან ამოიღო წიგთი უნადვან და მომცა.

ეს იყო ხენმარხის დედის წკრილია. მდლობით ხაკსე, რომ კარდინალი ჰქმირდებოდა შვილის უმამროებას გამო, მარშალმა, რაკერეული მინისტრის დამირებით, ჰხწერდა, რომ ღარ მოკლ დროხშიო.

— ჰხედამ, მართონ; ხენმარხის დედას, ღვიძლებ დედას შამი არა ექვს რა თავის შვილიც გამო; ის დავურევილად ჩემსკედ.

— ოო, რადიდხ უფლოვანი ხარ, რა მოწყალე ხარ... რა უხამართლო და მხამაკე კარ შე იქუქნსთანა

მე ქუცონიდი გარდინალს კვლებზედ ჭკაფრქვედა მასხედრქმლსა. — მაგრამ, ჭაჲ! ვინ არ ყოფილა ამ შესასარი უღუთო კაცისაგან მოტუეუელი? ან ამატომ დამამშვიდა, რომ უნდოდა მოკოდრო ჭკუქმლა ჩემთვის არა მოგადინორა უეტარი რამ,...

დიდი სმიერება მოასმა ესოში; კერეთვე ტაღანებში ისმოდა თოფი არაღის ჩხა ჩუხი,

გარდინალს უნდოდა გახეშორებისა ჩემგან ყოველი ეჭვი.

— წარმოიდგინე, მარიონ, სადამდინ მიგწყვართ სიყმაწვილის დანამუღობას... 'უ ხლა იძულებული ვარ მივძართო იმ ღონის ძიებას, რომელიც ყოველთვის წინაღმდეგი ყოფილა ჩემი სასიათის, ჩემის ჰაზრისა, ჩემის პოლიტიკისა. უნდა ვაპატიო ამ უმაწვილ კაცს იმ დანამუღო, რომელიც არავის არ ემატიება, ჭ არცა ჭმატიებიათ! —

— თო სუ შეინანებთ: კაცი ხან ჭ ხან მტრის დიდ სულოვნებით უფრო იტანება, ვიდრე სამღვილის დაჭხვით.

— იმედი მაქვს... მაგრამ ყოველი რიგი კი უნდა აღსრულდეს დაჭხვისა: სესმარსმა უნდა გამოჭცადოს ტანჯვა თავის დამსამაობისა....

მატოტი უნდა ვახვეხროთ მას თავისის საძიმროებით. შეს სომ იცი მარიონ, რომ ჩუჭნის კან ანით, რაკი გარდაწვეუტილება შეჭხდგება მსაუღლებისაგან სიკვდილისა, იმ დღესვე აღსრულებენ ამ გარდაწვეუტილას — ამატომ ესლავე უნდა გამართონ ემატოტი ჭ რამდენსა-მე მინუტს გენრი ჭც გამოიყვანენ საჭურობილიდგან. — სწყალი იმ მართლა იფიქრებს, რომ სახ იკვდილოთ მიჭყეთ. —

— ოჭ, სეტიურო!... უველა ღონის ძიება გაჭხს მიღებუელი? დარწმუნებუელი ხარ, რომ მატიება დროით ძიავ?

— ჭო! ჭო! მაგასედ სრულეით დამშვიდებული იყავ... ჩვენ შეგვიძლიან აქედგან უფუროთ; მკონია უველა გამონხდება აქედგან.

გარდინალი მსელად წამოჯდა კრესლიდგან.

— სელა მომასწოდე აქა, მარიონ! ტქმსება ყოველთაის საჭაროა მაგათთანა ქარინაი უმაწვილი კაცებისთვის.

მინამ ჩვენ ფანკარასთან მაკადოდათ, მოკვესმა მკვდრებისათვის ზარის რევა.

— ეც სება, რაკის გადასასჯელად... მაწიე კრესელ აფანჯარასთან ასდგოს; ფესებში საფურველი სისესტე მაჭხს. —

მე მიკატორე იმისკენ კრესელა.

აქ უუერე, მარია, აქ... აი ისინი ამ გორაზედ ჩამოვიდნენ... დემეტო, რამდენი ხალხი შეურილან, რომ დაჭტებენ უუერე... მაგრამ ბოლოს რა ხასტათ დარჩებან... აი, იქით ხახლებას მხარეს ემატოტა ვამართულა. — ახ, რა ვწუხვარ, შორს არა ვაჭეი არ ვხსანს... ეგრე ნუ ხსნი, მარია ფარდას: ჩვენ ხალხს არ უნდა დავუხსნათ... აა! აიგურა, მარია, მარია! საშურობილადგან გაიღდა ან. — მართლაც, მოთამაშას თვალემა საშურობილისკენ მიაქვინ. — აი, ჩვენ დავინახეთ სენმარხი & დე-ტუ, რომელიც მოდოდინს ორს ხმად ამოდებულუების ხალდათებს რაგმა. მოიხრებათ ელად მათ ეკიზაუი.

დე-ტუ ჩატმული იყო შავათ; სენმარხს ეცა მდადრულ, ტანახმო-ხი კაკლის ფერა, ოქრომკუდათ ნაკურა, შვენივს ანტიქუსს სედე-ბით. ისინი ხელი ხელში დაჭერილა მოდოდინს, დამშვიდებულად მოლაპარაკენი; მათშოსდეკდენს უკან ორი შატრა, იშთი ხელის მამია.

რომელიე თვალემათა ვსტადა ამ ემაწილ კაცებს. იმას საეხეკ გამოხატული იყო ისეთი გრძობა, რომელიც შემართოდა.

მე უნებურად შევკვივდე:
 — წმინდაო მამა!... ოო! თქვენ სომ არ მატეუეთ?... განა ამკურა მოტეუება შესამლებელია ღდაიანის შეილისაგან!..

— ეც რა ფიქრია, მარია?.. შენ არახოდეს არ გამოხვალ ჩემ საწეინო ეჭვიდგან, მაგრამ შესედე, რა დამშვიდებულხა არაან ეს დაინამაკენი: ახე ჭტონაა ჟვარის საწერთი მადეუეთო თაკანთ ხეკა რ ლებზედ.... ისინი თითქოს სრულემათ მახსართ ივდებენ საკვად-ლხა. —

— შემტთარი ხართ, კარდინალო; ეც ხამშიდე მხოლოდ გარედ ან არის. თუ რომ შეკემლოხთ იმათ გულში ჩახედა, კვონებ შემი-ნდებოდით, რა ტანჯვასაც იხინი თითქნეს ესლა. გარწმენებ ეც დამშვიდება მხოლოდ ხალხის გულასთეს არას. განა ახნაურმეილს შე-უძლიან ახვენობ, რომ სიკვდილისა უშინაინ? —

— მართლაც ამბობ, მარია... აი, კარეტში ჩახსდენს; ხშირი მის უტი საკმაოა, რომ ემატოტამდინ მიადაინ. მუეილეკლას, რა მაგ წლავნების ემაწილ კაცებს ძვირად არ მიახნდეთ სიცოცხლე! თითქო საკვესურათა აქვსთ დახასჟელად წახვლას!.. თითქოს რეუ-ლისთვს უშირებენ იმათ წამებასო. ისე შეუშოვრათ იქცვიან... მაგო-

თი შამულებენ მე ყველანი საღისსა... მანცკა ხასკეჟიფის დახსნსკე
ლად ხაჭორთა დაჭსკვა.

— ხასხათ, რომ შებრალება უყრე მკავებუკესთ საღისს სიყვარ
ულსა, რა დანაშაულობისთვისაც გინდა იყოს. —

— მე ეგ არა მჯერა. მანისტრის — ზოლოტიკის არ უნდა იჯეტონს
გაცის სიგოცხათთ. იმან უნდა ჩანეჟოს თავის გული, დაყრუონ
ბუნების სმა... ზარო ჩამთქვარ ჩემო ხავეარელთ... უნდა ვჭკითხო,
ყოველს რიგს სომ ქსდილობენ —

მე ჩამოვიწვი ზონანსა,
შემოვიდა ლაქიმა, ჭ თან შემოჭყინე რაი გვარდიის საღდათებო
ხმალ ამოღებულნი, რომელნიც რაი მსრავ ჩამომწკრავდენ კარდ-
ინაღის კრესლანთან: ხოლო ლაქიმა ჩადგა მე ჭ კარდინაღას შუა.
მე შიშით უყურებდი ამ მზადებს.

— ნურასი გაშინან, ჩემო ლამაზო, მიხონ კარდინაღას; ესენი
ჩემები არიან; ესენი გაშომიყვებიან, მე მანდოდა გაქნულვიყავ კრესლ-
ანთი... მართლსა, წაგვიკითხამს რადისმი რომის ისტორია, მარონ?

იმან ისეთის დიმილათ შემომსკდა, რომ მე გული გამაწყალდა.
გული მიპირებდა ამოვარდნას: რაი თქვა ჩამოვლოდა საფეროქ-
ლებთან, რაღაც დრუბელი შეფარებოდა თვალებზედ. —

— რა რომის ისტორია?, არ მესმის...

— ისე გკითხე... იქნება შენ გაგვიგონა რადისმი ბრეგანს ხასე-
ლი, რომელმაც კარდაჭსწუვიტა თავის შეილის საკვდილია

— ეგ საშინელებაა!

— არა, ეგრე არა ჭფიჭრობენ: იმის ამ გვარ ხაქვეს უყურებენ
როგორც უძალეს სამაგალითო ღვაწლსა.

— შემიბრალე! ნუ თუ გკისამოკნება ჩემი ტანჯვა? ნუ მეუბნები
მაგასთანა ლექსებსა: შაშით გული მეღვივ!

ხასიკვდინო ზაროკი აკაქინებდა უფრო სშირად, უფრო მწუნსად.

— აი, მარონ, მივიღენე ეშაქოტან... რასაკვირველია ბრეგს
დიდი მხნობა მოუნდებოდა, რომ ებრძოლნა თავის გულთან, თავის
ბუნების გრძნობასთან... მე ესლა იმან მდგომარეობაში ვიმყოფებო...

— განუმიდი... ეგ არ შეიძლება!.. შენ მეტად უღთო იქნებოდი!..
მითხარ ეს მზადება სომ ხულოცეულია?

— აიგურა, მარონ ეშაქოტზედ არიან ისინი.. წელან გაიგონე
რძი ზარბაზნის სმა... ჭ ესლა მესამეც იქნება, რომელიც გაცნო-

ნებეს...

— იმათ ზაფიებს ? ქსოქა ჩინა! უნა იმათ ზაფიებს? რა ღმერთმა გარღვისდა! —

— არა, იმათ — სიკვდილს!

— რა, ვანქა, ზღაწა! ქვეყნის ამოსავარდნილო! დაიქვის წაწიწიწის.

სენ მარსა გათავად ამ ქვეყნად.. მე წიკვლით დავუვა ზოფსად ზაქქა დათავი მივარტყვი კადელსა. —

— გამაცალეთ ეს დედაკვაი აქედან! უბნისა გარდინაღის თვან მღველებს. უგრძობობა. თავ სისხლანა გამოთიარის ქვეშა კანდაწლის მღველებმა. იქ მელოდენ ნაღვლანა ნინონა და ექამა. იმათ მომადგეს მე გრძობაზედ რა თვალა ავასილე. მე ურუტუბდა სან ერთს. სან მკორეს და ვინა ვინობდი. მე ჭეუიდავს შვიშალე. უფალა; უფალა! შემიწვადე!.. მე აწვირე თვით ურუტუტისი დრო ჩემის სიგოცისლისა... ესედა ამის წერსა, მე მკონას. რომ დაწვირულილი ვარ ცინაგან. და რომ იქ არ არის ჩემთვის არც შებრლებ-არც მოტრეება. —

იკმაკა სისხლის მსმელმა გარდინაღმა ამდენა სმდლათ. აფთარა გამდაქისსლით. —

სენმარსი და დეკუ დაინორენ გულადათ. როგორც შექვირადათ კეთილშობილთა. ისინა ერთმანეთს აქსწობდენ — ზარკლად სიკვდილის მიღებაში. — ანკელმსმა გაელთ მათ ვარა ხამოთისის. —

მე მომიუვანეს ზარკული მესხიერება და გონება გამოლერული. ჩემი მღვერიკე. არკული თვალები ურუტუბდენ სხლსს. ვინც ჩემს ხანსკათ მოდიოდენ. მაგრამ ვინა ვინა აქსწობდენ. ჭეუიწობდენ რომ მე სამუდამოთ დაგვკარგე გონება, ყოველი მქცადინებოდა ექამისა — გამოკვირანი ამ მდგომარეობი დუან. ამათ დაწინა. მაგრამ ჩვენს შესამცინა იმან. რომ სენმარსის და რამეღიეს სხველები თითქოს ალვიბუდენ ჩემს თვალ-ებში სხავს გონებისას. ერთს საღამოსად. რა ექამის გუა ზაქქამ უმეტიესად შესამცინა ჩემი კანკალი და თვალების ბჭეუიწალი რამეღიეს სხველის სხეუბაზედ. ის მოვიდა ჩემთან. ჩამომართო ღრვი კლუბი. მამიჭირა მავრა და მითხრა მღვლის სმით, რომელმაც თითქოს გულადილი გადმომიბრუნათ.

— იმეღიე ყვდება!.. ტესმის, მარონ!.. შენი ქრმის მკვლელო

უკანსხედს დღეშია... დიერთმა ამოიყარა იმავედ შენა ვაჟობი!

— გაიგონე, მარიონ, რიშეღეე კედეა!... მე ხსენა იქიდგან მოგ-

დივარ: გქმის ჩემი ღაზარკვი, მარიონ? —

— ხაშინელა! ვაჟილა ამომგანდა გუღადგან.

— წავიდეთ! შევჭყვირე მე.

— ხად წავიდეთ? მკიყვა ექიმმა.

— კარდინალთან.

— იქნება ის კიდეც მოგვდა.

— მოგვდეს უხემ წყუღეთ? არა! არა! ჟურ დიერთა იმას არ მო-

გვლამს.

— მარიონ, ჩვენი რა ღონის ძიებით შევალთ იმასთან? შენ წარავინ-

გომკვებს. იტირამ იქ შესვლის გზა? ექიმი თვალეშო ჩამოქრულდა, თათ-

ქოს ჩემს მახუსტედ ყოფ დამოვიდებულა ჩემი მორჩენა სიგიჟიდგან.

— იქ იმ უუთში ნახეთ გახალბი კარდინალის სასახლის ხაიდუმ-

ლოს კიბისა. მგონია ისევე მე უნდა მქონდეს.

გახსენეს ყოთი. იქ იდო გახალბი, რომელზედაც იყო შემბული

ქაღალდის ნაჭერი: «მინისკრის კაბინეტი».

გონება სრულებით დამიბრუნდა მე. ყოველნი ქაწინა მძულვარებისა

ჭტლავდნენ ჩემს გულსა. — გახალბი მივრევი ექიმს.

— ეს გახალბი გამოგვადგება მხოლოდ იქიდგან გამოსვლისას,

არეულების დროსა. მინც თან წავიდეთ. — წავიდეთ, მარიონ!

დიდს ხამიშრობაში ვაქვე თავსა... მაგრამ თუ რომ ვაჟობის ამოყ-

რას შეუძლიან შენი მორჩენა. — ამოიყარე ვაჟობი & -მორჩი. —

ექიმმა გუთმ მოკლედ მაცნობა, რომ ისიც, ხსენათა ექიმთა შორის

არის მიწვეული კარდინალის საწამლავად; & წამი ყვანა იმან თავის

სახლში, ჩამაცო საქიმიო ტანისამოსი, გამოიკეთა ყალბი უღვამები &

წვერი. & თავსედ დამსურა მარკვი, რომლისაგანაც ისე შევიცვალე

რომ აღარ შეიძლებოდა ჩემი ცნობა. — ამ გარდა უნდა წარად-

გინე ექიმსა კარდინალის სასახლეში; ეს უფრო უშიშარი ეკონა ჩემ-

ის კიბიდგან მიმარგავედ. —

დაჭკრა შეუღამემ

ჩემს შეკვდით კარდინალის სასახლეში. არეული მოსამსახურები

აღარა ჭკითხმდნენ მიმგლელებს სახელებსა. ყოველი სახლი სამხე

იყო მნახვებით; ყოველს სხეულად ეწერათ სისარული, ხახხლიდგანაც მოდიოდნენ ამის შესატყობლად & მარბოფხენს შეივებთან სხარებლად.

გუი პატენმა წარმადგინა სხვა ექიმების, როგორც ახალი მოხუცი ექიმი, რომელიც იმედეულის კარდასახლს მიჭტვს შვებო. — მე გი ჩუბათ წამხუიხუდა, რომ ესევე დასარჩენს ექიმებს ტავისტუმრებო & მერმე რა მარტო დამჩება კარდინალთან, შევიძლიან მიჭტვ შესს ენახ თავისუფლებო.

ამ დროს შემოვიდა ეპისკოპოსი. ამას ბარძიმ ივეშუმა მოეხვეებინა. თვარდა გადახსნილი იყო & მე დავინახე მომაკვდავი — ხსე & ჩამქრალი თვალები ჩემის ძოხისსლეტრისა.

მთელს თავის სტოცსლუმა კარდინალა ატყუდა ხალხსა & ესევე უნდოდა ღმერთი მოეტყუებინა.

გვ არის ჩუმი მხავული, წაილეულელია კარდასახლმა, რა შეხედა სტოლად დამდგარს ბარძიმს. მაგან დასხავითა თუ რომ მე ოდესმე შეონია გულში სხვა გასზრახულებს, გარდა მამულისა & ეკლესიის მხახურებისა.

ამ იმან მიიღო წმინდა ხაიდუმლო. იმ უწმინდურის შირით იმან მაინც გებდა ხაიდუმლოს მიღება! —

ამის შემდეგ რამელიემ ქსოქვა:

— მაშაო, მე ველი ზეთის გურთხეკას.

კებისგონობა ქსტხო ზეთი.

ერთის წამის შემდეგ კარდინალი შეჭტვდა ჩემს გამმაგებულს ჭურეტას, იმავედ მიჭტევულს & იგიისა სელის სკოთა.

— ეს კაცი ვინარის?

— ექიმია შევტიდგან, უნახუნა გუი პატენმა; ჩვენ კიდეკა გაქვს იმედი ამის შემწეობით დაგებრუნათ სიმართლე.

— ოჲ, მხოლოდ ერთს ღმერთს შეუძლიან ხახწაულთ მოქმედება!

— არ იხებებთ დარჩეთ ორიოთ წამსა ამსთან მარტოვა, რომ ქსტადათ ამის წამალიცა? მოახსენა გეიმ.

— უკეთესი იქნება ის ორიოდე წამი, რომელიც დამრჩენია ხახტოცსლად, მომქსტრებინა ძოხსმზადებლად ხაიქიოს წახსხვლეულად... მაგრამ თუ მართლა რამდღისამე ხახწაულთ შეიძლება ისევე დამიბრუნდეს სიმართლე, მე ნება არა მაქვს უარი ვყო მავსევე.

ძილი გერბი!.. მკრამ ანა, ანა! შენ მსოფლიდ იყუდდი ამას!.. ამ კეთილშობილას სენმარნის ძარღვეში ან ურია ანც ერთი წკითი შენის გესლიანის ხისხლას! გემის, პალას ა?... შენ გეტონა, რომ იმათი ანალ გაზდა სისხლის დანთსეკით შენც უმაწვილდებოდი, შედუთის შირით შენჭნებულა!.. უმაწოტთან თამამობდა შენ შეწველების მაგიერათ!.. ძდაბლად, ურცხვად მომა იუჟა შე; შენ მოსტეჟის დამწკარი დედაც, რომელაც ოდესმე გეკარებია... ვსედამ კესა, რომ შენ ვანობრიობისა ანც გქონიაან?... რომ შენ მხეცთ დაბადებულნარ, ჭ მხეცივით უნდა ჩამაღდე ჭ აუროლდე!.. თუ შენ ღმერთი მოგოტეკებს შე აღარ გეწმუნება ღმერთსა! შე აღარ დავიკერებ იმის მსაჯულებას!—

— მიშეკეთ!.. შემიბრალეთ... მომარჩინეთ ამ დედაკაცს, ამ ქოქოსეთიდგან გამოსულს ეშმაკს!.. კჭელები!..

— ჩამაღდე, შე უღოთ აკასეო! შეკჭეირე მე; წვეულები იუჯ შენც, შენი სისხლიც!— შენი დაბადების დღეც.

გუნი შეშოვარდა ჭ დამადო თავსედ შარვიკი, ვილაც შეშოვრიდა.

ეს იყო ღუდოკიკი, რომელსაც უნდოდა თავის თვლით ეჩანა კარდინალი.

— თქვენო დიდებულებავ, რიშელიე მოკკდა, მუასხენა ექიმმა; მკა აღარ უცქის.

მეფე მანსლოკდა სწოლს, დაწყნარების თვლით დახედა მან ხალხურკებულს ჭ დაღრეკილს მინისტრის სსხესა; შემდეგ რა მიუბრუნდა გულგრილად თავის აძალს, უთხრა: « ერთი დადი მოლატეკა მოაკლდა ქვეყანას!

— სწყალი კარდინალი! წამოიძანა ერთმა მეფის მსლებთავანმა; ამბობენ ისე მოკკდა, როგორც წმინდანისა! »

— თუ რომ ესეც სამოთხეში შევა, ჭსოქვა მეორემ, ეს ის იქნება, რომ ეშმაკები ნებას აძლევენ თავიანთ თავის გაცარცვიანს!— დღისათ!

ღუდოკიკმა გაიღიმა ჭ გამოკვიდა ოთანიდგან, და აღარც კიაღიანსა უგანასწულად დაკსედა თავის დიდის მინისტრისთვის.

მკრამ კარდინალის შემდეგ აღარც მეფემ იცოცხლას დიდხანს. ისიც ჩქარა გამოუღვა მას.

მეფის დედა მარია მედიანი მოკკდა ერთის წლის წინათ შარვიკი-

ამდგა სხეულისა მოკლებულა მას; იმედი არ იყო ზრათრისა, თვით-
ონვე ესმოდა ესა და კიდევ მარნობა მოახლოება თაის სიკვდილისა.
მანამდისინ რიშელიეს გამოუხნდა სრული მეკვიდრე: აფთარს მუ-
კვიდრედ

დასრულა შელა, ლაქუციო, მსარინმა მიიღო მხა. რაც რიშელიემ
თავის ბარბაროსობითა შეუემ დანიშნა ეს კმძიკი იტალიანული სოკეტი
ჩვენათ დედოფალთან. მეუბნ სიკვდილის შემდეგ, მსარინმა სრუ-
ლებით შეიწერა ახნა დედოფლის ჭკუა. აწმუხებდნენ, რომ დედო-
ფალს მეგობრობის გარდა სხვა უფრო ძლიერი გრძნობა მიიზიდავდა
ამ კაცთან. შე არა მუეროდა. —

გერცოლინია დეშეკრუნი დაბრუნდა ისპანიიდან. რა თქმა უნდა
რომ ამან ჰინჯცა ნიშნა მსიარულეობას; შე შირველმა მივიღე იმისა-
გან მიწვევა ვაჩერებში.

დედოფალი გარდმოსხნდა ლეკრიდგან კარდინალის ხასხლეში,
რომელიც ამის ახდემით დარჩა ხსემწიფოთ. მა დროიდან იმ ხა-
სხლეს ეწოდებოდა ჰადე-როიალი. მისი დიდებულება უოკელს ხა-
ამოხედ შეკრებულებაში ზრძინდებოდა სოღმე გერცოლინიასთან, და
გუჰლანაზრებოდა ჩვენ დიდის მოწყალის თვლით და გულით.

მინისტრი მსარინი იშვიათად გვანკებდა სოღმე თავის მელა
პირის ხასესა, და მოჭყანდა თან თავისი დისწული გორტენსია, მუ-
ენიერი ქალი, დიდრონის, ხოცრის და შეუნიკოსი თვალ ბით,
რომელზედაც ედგა, როგორც კრკალი, შვიი ხქელი წარბები. ნახი-
ნას ტუჩების შემდეგ, უკლასედ უკათესი ტუჩები ქონდა და კაცხა.
გუადებდნენ. ამათში ზოგი გავიჯანით, ზოგს განუხლე ცნობა.

გავლა უკვე ხამმა წელიწადმა ხენმარის სიკვდილის შემდეგ. უკ-
ლას მანმა დროს თითქოს ამარწმინდა ჩემის გულიდან შე
სარე მოგონებანი ამ უმარწვილსკედ. —

გერცოლინიას ვაჩერებში შე კვალად მივიღებდი სოღმე თავიანის
მცემლების მოხალმებას. ბევრი მშოკებდნენ შე ვერ ისეა ლამაზად,
და მათ შორის შირველი იყო გერცოლი დეშეკრუნი, ის იქნებოდა
რც და ათის წლისა და უცნობ ხასისა. ის მაგრძნობინებდა, რომ მუ-
ათ არის ხენმარის განახიერი ადგილა დაიჭირას ჩემს გულში. იმას
სრულიად შეჭმული ქონდა თავისა ქანეს. იქნება ჩემს ქონებას
ხარბდებოდა? მაგრამ ის მარწმუნებდა, რომ ჩემს მზითოვეს შე უ-

— ანდნენ ამდგომს და ამიფოცებულნი იყვნენ —
წვივდ მდგომარეობის ფრემდენს ამხედ დედოფლს და
დობნეტს ანდნენ მის უმცროს ცხედრს იმამოდ მაგ. ადრე
მანამდისინ მარნობის მაგ. მანკეჰმის მაგ. მარნობა

ფრო უკარგარ. მე კვლად მივეცა ჩემს სიხურსაცა და ვუწინ უბღ.
 ბდი ამ სამიშ ღაშარაკას, თუმიც ჩემს ხანს და განსხვავს უნდა დავმა
 ლათ ჩემთვის ეს სხალი სიუარულია. — ჩემს საუბედურთ გარტო
 დებოქორმა ორი საქმე ერთად დაიწყო: ჩემი სიუარულია და მე-
 თქმა მასარინის წინააღმდეგ. — მაგრამ ისე ცუდათა ჭყარამდა ამ
 თავის საიდუმლოსა, რომ ჩქარა გაუკეს მას ეს განზრახულება და
 დედოფალმა ჩასო გენსინის ციხეში. —

მე ვცადე შეთხოვნა იმისი პატია; მაგრამ დედოფალმა მშრალად
 უარი მიხარა, იმას ეგონა, რომ მეც ვიცოდა დებოქორის განზრახ-
 ხვა და გმალამდი, მისმა დაღებულებამ არ დაიჯერა ჩემი რწმუნება
 უცოდინლობის გამო. ამ მტარე ეჭვმა დაავიწვა მას ყოველი ჩემი
 სიკეთე და სამსახური. —

აი მეფური მადლობა!

ამის შემდეგ მე მომძულდა ყველა ვერცხვა. მანადისინ ბესომპივიტი
 შესხურდა: მას უკვე სიხსლი ამოჰსლიოდა პირიდან, და ჩქარა მივი-
 ლე უკანასკელი ამოუშვეს მისი, ჩემის საუკეთესო მეტობისა —
 იხიც რიშელაეს მხსვერვლა იყო. მარტული იყო იყო დაბადებული,
 რომ შექმლო ახი წელიწადი ეცოცხლა, თუ რომ იმის სიმრთელი
 დიდხანს საპურობაილში ვაღიას არ მოქმალა. იმას არაგინა ჭყვანდა
 სხლო ნათესავი დის წულას გარდა, რომლან ამბავიც სამი წელიწადი
 იყო არა ჭყვანდარა და სმებაც იყო დურჯელა, რომ ის
 გეში, რომელათაც მოდიოდა ეს უმაწვილა გაცი მექსივიდგან, დაიდ-
 უმა მთლათ ხალხით და ბარგით. — ამისა ხანგრძლივი სიხურეც ამტ-
 გიცებდა ამ სმებას; ამისათვის ბესომპივიტი ახდევითთ მე გამოსდა
 ბრული შემევიდრე თავისის ქონებისა. — მაგრამ არ გაგლო ერთმა
 თუკ ბესომპივიტის სიკვდილის შემდეგ, იმის დისწული მოვიდა, მე
 ყოველი ქონება ბიძისა დაუბრუნე ამას და მსოფლო ჩემთვის იმისი
 შორტრეტი დაინარჩუნე, ამ შემთხვევითთინ ყველგან ჩემს დიდსუ-
 ლოვნებაზედ ღაშარაკობდენ და მატებდენ. — მე უმისოთაც საგმლო
 შემდეგა მქონდა, და დიდი სიმდაბლე იქნებოდა გამეცარცვა ყაწვილი
 გეტი, რომელსაც თავისი არა ჭყვანდარა შემდეგა. —

აი, მე კვლად დავრჩი ქვეყანაზედ მარტოკა, ყველასგან დავიწუ-
 გული. ვინ დარჩება სამდიდრე, რომელსაც მეც მეწვევა სტუმრად
 სიკვდილი? ვინ მანუგეშებს, ვინ მომიგლის სიხურის დროსა? —

(შემდეგ წიგნში გათავდება.)

ისტორიული მიმოხილვა

რუსეთის დ. საქართველოს მეფეთა შორის

რუსეთის მონღოლებს ქონდათ საიდუმლოთ რწევა მეფე კონსტანტინესთან თეიმურაზ დავითის შვილსად. მონღოლებმა უთხრეს, რომ რუსეთის მეფის ბძანება იყო ალექსანდრეს გაეგზავნა იმისათვის თავის შვილის შვილი თეიმურაზ, რომლისათვისაც რუსეთის მეფე იფიქრობდა მიეტა თავისი ქალი ცოლად; მაგრამ ნაცვლად ამისა იმისმა ბძამ გაგზავნა თეიმურაზი სპარსეთის შასთან, ამ მიზეზით მონღოლებმა გაგზავნეს რუსეთის მეფისაგან მოწერილი წიგნი ამ ხაგანსად შას ახასთან, რომელმაც უხანუსა, რომ, რადგანაც ომალეუბი ავიწროებდნენ იმ უამად სპარსეთსა, ამისათვის უერ დრო არა ქონდა მიეღო მონღოლები დ. ხანსი მიეტა, მაგრამ აღუთქვამდა კი რამწამს დაბრუნდება ქალაქს განჯაში. მამინვე ამასეუდ ხანსს მოხვედდა დ. დაუტკიცებდა რუსეთს თავის მეგობრობას. — დროება გადიოდა, მაგრამ ამ აღთქმას ბოლო არა ქონდა. შემდგომს რუსეთის მონღოლებმა მოაგონეს კონსტანტინეს, თუ სურდა დაეტკიცებინა რუსეთისათვის თავისი ერთგულება, მაწერა შასაბასთან, დაეხწია როგორმე თეიმურაზ ბატონის შვილი დ. გაეგზავნა რუსეთის მეფესთან. ამასეუდ კონსტანტინე უხანუსებდა, რომ თეიმურაზ იმყოფებოდა სრულს შასის ქვეშევრდომობაში, — ამს გარდა ის იყო მიტეული ნებით თავის მამის ალექსანდრესაგან იმ აზრით, რომ მიეღო იქ მამადის ხარწმუნება. რა განვლო რამდენიმე დრომ, კონსტანტინე მივიდა რუსეთის მონღოლების სახასავათ სადგომსეუდ, დაწყო

დაზარატი და ჰირველადვე ჩამოუგდო, სიტყვა აღექსნანდრეს ორგულთა
 ბასედ. იმან უთხრა მოციქულებს, რომ აღექსნანდრეს განგებ გაეგ-
 წავსა თეიმურაზ შახთან, მოკრიდებისა რა არას რუსეთის მეფემ არ
 წაიყვანოსო. მაგრამ თვითონ ვი აღუთქამდა, რომ მისწერდა წიგ-
 ნს მასსა, და სთხოვდა თეიმურაზ ბატონისაჲილი გაეგწავნა რუსეთ-
 ში. ბოლოს რა ეს ასე დასკვნეს, კონსტანტინემ გაისტუმრა მოციქ-
 ულები ქართლისკენ გიორგი მეფის საბძინებულში. ამათი აზრი მანტ-
 ის იყო, რომ აქ უნდა მოხუთიყვიენ, შესახებ გიორგი მეფის მისათ-
 სოვარის ქალისა.

15 აპრილს, მოციქულები მოვიდნენ ქსნის ერისთავის მამულში სა-
 დაცა მიეგება თვით ქსნის ერისთავი, რომელმაცა აღწომა, რომ ბძ-
 ნება იყო ქართლის მეფისაგან მაკლთ იხინი კარგათ და რაც რამ
 საჭირო იყო, ყოველიფერი მიერთმივათ, ამას გარდა დაყენა იხინი
 საქართველოს სამსღვრითაგან თხუთმეტს ვერსედ. ქართლის მეფემ
 გიორგიმ გამოუგწავსა მოციქულებს ეპისკოპოსი თეოდოსია და ერ-
 თი დიდებულთაგანი ახლამას ბეი, თავისთან მისაწვევად. 27 რიცხვში
 მივიდნენ მოციქულები იმასთან, რომელმაცა გამოაკება ორი ეპისკო-
 პოსი და ერთი საბერძნეთის მიტროპოლიტი, 28 რიცხვს, გიორგი
 მეფემ მიიღო თვის საკუთარ კარავში, სადაცა არ დამკლარა, მინამ
 დაზარატს გაათავებდა მოციქულებთან, მაილო მეფის წიგნი და აკრც
 ბეჭედს. მოციქულებმა უთხრეს, რომ რუსეთის მეფე მისა არის მიი-
 ლოს ქართლი თავის მსუარველმასაქვე. ქართლის მეფემ მიუგო,
 რომ ამასედ ის დიდად მადლობელს არის და მისა მიიღოს რუსეთი
 ქვეშდრომობა და მოახოვდა ბოდიშს, რომ აქამდისინ ვერ გაგწავნა
 ეფესთან თავისი მოციქულები ამ საგანსედ.

2 მაისს, გიორგი მეფემ გამოუგწავნა სადგომსედ მოციქულებს
 ეპისკოპოსი თეოდოსია, სონის ერისთავი და ერთი თავის კარის გაცი
 დიდებულთაგანი, რომელსაცა ეწოდებოდა ახლამას და დაზარა, გამო-
 ცხადებისათ მადლობა რუსეთის მეფისაგან ასე შატკის მიტროპოსთავის
 და უფრო ამასედ, რომ აბდნიერებს და სთხოვს თავის შვილისათვის
 ბორის თეოდორანისათვის ცოლად, გიორგის მეფის ასულს ელენეს,
 მაგრამ დიდად ვი ემინიან სხარეთისა და რამდლისი, რომ უფრომე-
 აწუხებენ საქართველოს, რა შეიწყობენ ამ გვარს ამათ კავშირსა რუ-
 სეთის მოციქულებსა მიუტან, რომ რაკი რუსეთის მეფე თავის შვილს

ბორის თეოდორისს შერთავდა ცოლად ქართლის მეფის ქალს ელენეს, ჰ რაჲი მოყვრობა ექნებოდა. მასინ რუსეთი ძრვილ თავგამოდებული იქნებოდა ჰ ქართლას მტრის თუთან მოაჯერებდა.

გიორგი მეფემ მიუგო, თუმიცა თანახმა არას იმ თავის ქალას ში თხოვებასკედ, მაგრამ მალე კი არ შეუძლანს გავსტუმროს რუსეთში რადგანაც ვერ სრული წლოვანი არ იყო, ამასკედ მოციქულებმა უმანუსეს, რომ მანინ ბატონისშვილას ელენე წაუქანა ექვს თვესკედ-ადრე არ შეიძლებოდა. ამ ექვსის თვის განძავლობაში უნდა მოეშინადებინათ ჰ ესწავლებინათ ვინ რუსული, იმათი სწესლება ჰ სხიეთები, მინამდისის სრული წლოვანი შეიქნებოდა; ამის გარდა გიორგი მეფე არ შეწუსებულყო თავის ქალასთვის გვას სარკესკედ, რადგანც რუსეთის მეფემ სამეზავროდ დაუნიშნა ორასი თუმანი, მოციქულები ჩაგონებდნენ გიორგის ვოკელ სარკებლობას ამ გვარ მოყვრობისხან წამომდგარს, ამას გარდა ქრისტიანობრივი სარწმუნოება იქნებოდა მეუდრო ჰ შვიდობიანს მღვდამაწობაში.

მ მანის, გიორგი მეფე სრულის გამოყოფილებით დათანხმდა, თავის ქალის გათხოვებასკედ ჰ ეს გამოყოფილება გამოეცხადა რუსეთის მოციქულებს, რომელთაც დაუნიშნა რვა მანია ბატონისშვილის ელენეს ხანსხვად, თამარ დედოფლის სენაკში (გიორგი მეფის მეუღლისა) რუსეთის მოციქულები მოვიდნენ ელენე ბატონისშვილის ხანსხვად. ბატონისშვილი ელენე იქდა დადბ ბაღამსკედ; თვალმარგალიტით მოჭედილსკედ; დედა მიწა დაუენილა იყო ოქროს ქსოვილითა. შემოთგან წამოსსმული ექონდა ელენეს წითელი საკვრდი ოქრომკედით ნაკერი. წამოსხსნამ ქვემ ეცვა სრულებით ოქრომკედით ნაკერი ფარჩეული. თავსკედ ესურა თვალ მარგალიტით მოჭედილი ქედი. მარჯვნივ უქდა ბეზა (გიორგი მეფის დედა) ხოლო მარცხნივ დედა, — თამარ დედოფალი, მეუღლა გიორგი მეფისა. ამის ეცვა კავი საკვრდის ტანისამოხი, ეს თალსუბი ამანათხ ეცო. რომ იმანთა ალექსანდრე დადი ხანი არ იყო, რაც მოეკლათ. რუსეთის მოციქულებმა ტატიშკვმა მძამეთ თავა დაუქანა ჰ მარხო სასუქრად რუსეთის მეფის ხასკლობასკედ, ორმტვი ნაჭკერი სამურნი ბეწკეული, რომელსკედაც მადლობა უოსრეს ამის შემდგომს გიორგი მეფემ უმანთა თავის ხსულს, ამდგარიყო ფრსკედ, მერე მოიღო ღერწამი, გაუსრომა ტანი ჰ მისცა ტატიშკვს, რომელისათვისაც გამო-

ეტანების ეს ზომი რუსეთის მეფეს & რომელსედაცერთი მტკაველთ
დახალი იყო ბაგონის- შვილი ელენე. — ელენე თუმცა არ იყო და-
მასი მ-გრამ სხე ქქონდა სხისამოვნო. შირის- სხე ქქონდა თეთრი,
თვალეხი შავი. ცხვირი თუმიცა არა დიდი, მაგრამ წესიერი, თმები წი-
თლათ მიღებოლი, ტანი ქქონდა მოსწული. მაგრამ ძრეელ წვრილი
სიყმაწვილისა გაძო. გიორგი მეფემ უთხრა, რომ მამინ ის იყო
ცხრა წლისა. მის ქალისა ლუარსაბ, უფრო ლამაზი იყო დახედ,
მხოლოდ მეტად გამხდარი იყო. ამის შემდგომს გიორგი მეფემ გა-
იყარა მოციქულები მიორს კანაში & ქკითხა, რასა იფიქრობდნენ
ისინი, თიღის იყო ამისი ქალი რუსეთის მეფის შვილის ცალკობისა-
თუ არა? ამხედ უბასიყის მოციქულებსა, რომ ელენე ბაგონის-შვი-
ლი თიღის იყო ამისი მეფის შვილის ცალკობისა & თიორის ნება მიე-
ცათ წაყარათ თანა, გიორგიმ უთხრა, რომ თიორის ისინისადმიენ რომ-
ორც ზაგარა არის ელენე, & მამხმხაი ხეულებით, მანამ თორმი-
ტის წლისა არ მიქნებოდა, ქალის გათიორება არ შიძლიებოდა, ამის
გარდა, თრა შიღლი ჰყარდა, ერთი ვაჟი ლუარსაბ, რომელისადა უწ-
ოდებდა თიორის თიორის ჩინად, & მიორე ქალი ელენე, რომელიცა
იყო იმისი უთლის გამამხინდრულაბალი, ეს თინივე შიდაყინდნენ
გიორგი მეფის ბუდნიერებასა, & მისამის მისით ქიყინის ჩიქობით
როდასადა ქალის ამიორებას, ხამეფე, ქკითხიენ ნების დათიორს &
თუ მისამიორე აღიარა, მამინ უარის წარად მოხდება, — ამისათვის
რუსეთის მეფე არ უნდა ამქარდას ამ ხაგანყად.

რუსეთის მოციქულებს უთხრეს გიორგი მეფის, ეს მანცა ექმნა
& დაივიღნა რუსეთის ქიქიკრდომობაყად, & რამწამს ელენე მიქ-
მნილიყო სრული წლოვანი, ვაგარანათ რუსეთში, ამხედ დათიორ-
სიდა გიორგი მეფე, თინივე მისივე დათიორეს, ვალი მოხმარეს &
თიორის თურმელაბი ვაგარაღეს თიორის გრამობაში მოსიყინებოლი იყო,
რამწამს ელენე მიქნებოდა სრული წლოვანი ვაგარანათ რუსეთში. — მ-
ნამდისინ უნდა ვაგარანათ მოციქულები, ერთი თიორის ბიძა სოსრო
& მიორე მხისკობოზი თიორისა. — რა ეს ვათიორეს, გიორგი მე-
ფემ მისწერა თიორის რუსეთის მეფეს, რომორც მის მამის სწერს თი-
ორს, & 8 ვაისტუმრს ტატომევი მრთელის თან მოყვანილის სვიტით, —

ო. კერესელიძე

1. მკჳმად და ხალყნი:

(ხათარგმნი)

მკჳმად ეკლამბარი დაბადებულა 570 წელსა ქრისტეს შობითან ქალაქსა მეკასსა, დედა მისი ამენა იყო იბრაჲელის ქალი, მამა აბდუ ლა იყო კეთილშობილთაგანი კორეიმიტის გჳარისა, — აბდულა გარდაიცჳდა ასაღ ვაზდობაში. შემდგომ საკვდილასა დასკოკა მხოლოდ სერთი აქლემი ჰქონოც იეფიოპელი ტჳქელ. შეიქმნე წელიწად-სკედ მკჳმადის დედაც გარდაიცჳდა, მამან დაბადებულა მკჳმადი აიუჲანს თავისთან იმასმა ბამამ აბუთალიბმა.

აბუთალიბს ებარა ზედასხედველობა ქაბისა, რომელიც იყო ხასალსო არაბების ხალოცავი ადგილა, მეკასის ხალოცავში შენახელი იყო შავი ქჳა. იმას ზედა არაბნი წარმოადგენდნენ, რომ გამოვზეჲნილი იყო ღჳთასიგან აბრაჲამისათჳს გაბრიელ ანკელთაზის სკლითა. * როდესაც შენდებოდა ესხალოცავი, მზგაგხად მისა, ვითარცა ქრისტეანენი მადიოდნენ იერუსალიმსა ხალოცავთ სავლესისადმი უფლისა

* ამჳაგიქსგარემოება ეყოფილა, უგრანის სწავლებითა: აბრაჲამ ეოთილსა იუეიქრის შვილი, უამსა შეფობისა იეკვიმტის აზარია მეფისა, აბრაჲამს შერტოჲს ცოლად ხარა, რომელიც ასეთი მშჳწნიერი ეოთილა, რომ აზარია მეფე იმისის სიეჳწრულით თითქმის შემლილ იყო. აბრაჲამს შეეშინდა ამისთანა უგრუნურის სიეჳწრულისაგან რომ შემდგომს არა მოსწდესრა ცუდი, გაიქცა თავისის ცოლით არაბისტანში. ამსაგანსკედ ზღაპარ-მოქმელი ხაღსისა ესე ანობს, გაბრიელ ანკელთაზი გამოეცხადა ერთსკელ აბრაჲამს, აცნობა მას ბმანება ღჳთისა, რომ აამენოს ხასლი იმ ალაგსკედ ხაღსა აღარმა მთიბოკა კეთილიც მოქმედი წყარო, ესე აღარ გამოიქცა ხასლიდამ თჳხისა მებატონი აბრაჲამისა; აბრაჲამს დამოწმიდებით აასრულა ბრძანება ჰ მამისჳწ

აგრეთივე არაბნიც მიდიოდნენ მეკასა თავუქანის საცემლად თავიანთ წმიდანებსა. შეიძვერ ჩქარის დავების გადმოდგომით მლოცვენი შემოუვლიდნენ ქაბასა, შეიძვერ ემთხულებდნენ ქუჩასა, და შეიძვერ გადაისროდნენ ქუჩას მიწის მინდორსა **. სულ ეს ხუცლებანი არიან: ქამოდე მათ შორის.

ახუთალიბი იყო გამძვვე და გამბედავი გზარი: მალე მალე მიდიოდა შორი გზას და ზოგჯერაც თან წაიუქანდა მცირე წლოვანს მამადის, ეს ემარწვილი აღისარდა სასლას შინა ბიძისა თვისისა და შეიქნა ხუცსოვო ემარწვილი; ყველას მოხწონდა მისი ტანადობა, კარგო შესედულობა, სასიამოვნო ღიმილი, მალაღი და სასიამოვნო სმა. —

ცამეტს წლისა რომ შეიქნა მამადი, წავიდა თავს ბიძისთან სირიაში და გაიცნო იქ ქრისტიანის ბერთაგანი სერგია, რომელისაგანაც შეიღწეო ამან ზოგი ერთი ანბავი სინაის მონასტრისა და ქრისტეს

წავიდა სახუცსუბ ადგილსუდ; ის იყო უდაბნო, სადაც არა იბოკებოდა რა შენობისათვის მასლად, მხოლოდ ამ სიძნელეს ეშუქლად იმითა რომ არაფერის მთა ჩამოიქცა და იქიდაძე ჩამოგორდნენ ქუჩები ვიდრე წყაროსთან, იმათგან პატრიარქმან ამქნა მცირედი ოთხ გუთსიანი ოთასი, და დაარქვა მას ქაბად ანუ ბაიტ ალლას (სასლი ღუთისა) შენობა სულ იყო გათავებული, რაც ქუჩა იყო იმ შენობასუდ მოისმარა, მხოლოდ მათგანი დარჩა ერთი, რომელმანც დაიწყო საბრალოდ გუნქესა. აბრამს შებრალდა იმისი საჩივარი, უბძანა არ ინაღვლოს; მოვა დროება რომ შენ მეტს პატრიუსა გცემენ ვიდრე დანაშთენს სსკუბსა

და მართლად აღსრულდა იმისი წინასწარმეტყველობა, ეს ის ქუჩაა, რომელსაცა ქუჩიან შავი ქუჩა, ჭკვერ-ელასხად «ცის ქუჩა» ადამისაგან სმარება ქაბის შენობასუდა, რომელიც დაიქცა წარღვნის დროს

** ეურბან. ბაირამის დღესა ყოველმა მლოცვემა, უნდა თავისი წასამღუთო დატკლას ღურამდის- ესე იგი შუადღემდის. მიწის მინდორში მლოცვენი უნდა დარჩნენ სამს დღეს, ეს დროება იმათ უნდა გაატარონ ლოცვიითა; ყოველ ლოცვის გათავებასუდ უნდა გაისროლონ თვითთა ქუჩა, რომელიცა აუკრეფიათ, ყოველს ჭკვიან ანუ მლოცველს შვიდი ქუჩა მუძარში მოხედულებში მდებარე მიწისა და არაფერის მთის შუა დიდს მოგროვილს გორაკსუ, იმით წარმოიდგენენ ამოხოცვასა იბლისისა ანუ ეშმაკისა.

სარწმუნოებისა. თოისმეტის წლისა იყო, რომ გაჭყვა თავის ბასს-
თან ჟარში თავიანთ მტერთან, იქ გამაჩინა დიდა ვაჟგონი. რა-
დესაც შეიქნა ოცდასუთის წლასა, მიუდგა სახლსა მდიდარის ქრისტიანსა.
სადიდუისა, ისევ თავისი კერეშიტის გვარისა. — ბევრჯერ წავიდა
ის იმისთვის სხუა ქრისტიანებში საკატროდ, მაღლობის მაგიერათ გათ-
ხოვდა მაჭმადსედა ჯ ამ შემთხვევით შეიქმნა მდიდარი კატარი.

2.

კატრობითმა მოგზაურობამან, დიდმა ალბ მიცემამ შეკვამა, შე-
იღნებუდა ჯ ქაბაში, გააცნეს მაჭმადი ისრაელეთან ჯ ქრისტიანებ-
თან. ამარსაში ამის თუქლა გასაღდა. უფრო საკუთრად მცნობა შე-
იქმნა თუ რა არის საჭირო თავის ქრისტიანთათვის, იმან შამინო დაცემს
სარწმუნოებისა ისრაელეთანსა, უთანხმობა ქრისტიანეთა მორწმუნეთა
შორის ჯ არ მოინდომა მადგომა არცა იუდეებისა ჯ არცა ქრისტიანე-
ბის სარწმუნოებისა. იმისი ქრისტიანშიც გამდიდრებულ იყო ამოდმო-
წმუნება, ღსაღსიც იყო ერთმანეთმა გაუთავად ურისკვ გადამტერ-
ებულ თანუქებად, რომელნიც უნაყოფიერო ბრძოლაში მოაკლდებოდ-
ნენ თავიანთ უკეთესსა ძალსა. ორმოცის წლის რომ შეიქმნა, მამიც
უთხრა მაჭმადმა თავის ცოლსა, რომ ეხუტნა, ვითომც იმას (აურ-
თსეული ღამე) როდესაც იმას ემინა გარნის გამოქვაბულში, წარმოუ-
დგა იმას ანგელოზი ჯ უთხრა: მაჭმად, შენ წარწარსი უქუქლა სარო-
ღუთისა, ჯ მეც გაბრეული ვარო, სადიდუამ დაუყურა მაჭმადს ჯდაი-
ფიცა მასზედა, ვინაც უჭირავს ხელმა მისი ხელა, რომ მაჭმადი წი-
ნასწარმეტყუქლია. მერე დაუყურეს, მამამ სადიდუისამან, აღამ. ც-
რა წლის უმარწვილმან შვილმან ანუთლანისამან, შემდგომში მრავალ
პატრივტემულმან აბუ ბექირმან (ჰემმარიტი მაწამე) ღმადგილე მა-
მადისა ღმონამან მისმან სეიდმან, რომელსაც მამისუტგანთავს უფლება მი-
სცა.

3.

სამს წელიწადს ჩუმად ცდილობდა, ძლივს იმოვა ორმოცი კაცი თა-
ვისი ერთგული. მეოთხე წელიწადსედა გაბუდა ცხადათ სახალხოდ
გამოხვლა წინასწარმეტყუქლად. იმან მოინატოვა თავისთან ორმოცი
კაცი სადილათ, თავის თუსუმიან კაცებისა, დაუხუდა მათ ჰურითა, ბატ-
კინის ხორციითა ჯ მარწინითა. იმან თქო, არავის შეუძლიან ჩემს გარ-
და, რომ თქუნს საკეთე ციოხთ, მე მომქუნს თქუნსთვს კითილი

აჭურის ჭ საიქიან ცხოვრებასა, სება ღმუთისა არის, რომ მე მოგ-
 იწვიოთ თქვენს მხათს. ვისა გზურსთ, რომ იყოთ ჩემ ჰეზირათ (შე-
 მწეთ), ვისა გზურსთ მიღებად რომელიმე საწილის ჩემის (კვირთისა,
 ვისა გზურსთ იყოთ ჩემ ძმად, მეგობრად ჭ თანა შეძწეთ, არავინ
 გახდება, რომ მას, ამასკად უზახუსას. მსოფლოდ ყველასკად უნცროს-
 მის ჭ ყველასკად უვარტისმის იქ მკადომთავან აღიამ, შვილმის აზუ-
 თაღობისმის, შესტა ადგალითგან ჭ დაიძას; წინასწარ შეტეუწლო,
 მე მსურს ყოფინად თქვენს თანა შეძწეთ. მაჭმადი მაძინვე მოეხვიას
 აღის ჭ სხუწბხან უბანა დაუმორჩაღლით ამასთ, სულეყველამ გაიგ-
 ისეს ჭ დატინებათ უთსრეს აზუთაღობისა, რომ შეს ესლას კალდეუელ
 ხარ დაუმორჩილდე შესს საკუთარს შვილსა.

ურთადლება არ მიიღო ამ დატინებასკად. მაჭმადი დაუთაღასკად აწე-
 რბდა თავის ძღანებსა. ის ქადაგებდა ხამკალ თავის გვაროვნობის
 კაცობის ჭ ხამკალ თავუანისმტეძლებთან მეკაპი. ბევრნა ყურს არ
 უგდებდნენ იმას ჭ თანდათან ემატებოდნენ იმას წინ ადმდეგებს; თე-
 რის მანძიანსკობარნი ურჩევდნენ მას, რომ სელი აიღოს თავისის
 აჭზრისგან. ამასკად მაჭმადმა უზახუსა, უკეთუ ხამიღონ მორჯუწსნა ელ-
 შიძსე ჭ მარცხისში მთუარე (ესე იგი, უკეთუ დამზირდნენ მე მო-
 ტმად უდიდესას სარტებლობისა), მე მაშინაც თანახმა არ შევიქნები
 უკუდგომად მისგან, რადცა მომიფიქრებია მე.

მდიური წინააღმდეგობა მოიზოვა იმან გორეშიტებსში. მათ ძალა
 დაატანეს უმეტეს საწილისა ამის ერთგულთა (83 მამა კაცი ჭ
 18 დედაკაცი) გაქცევად ახლოს ეფიოპიასში. შეადგინეს კავშირი
 წინააღმდეგ მაჭმადისა ჭ ქადაგდსკად დაწერილი განჩენი მასსკად
 ხამოჭკიდეს ქაპში. — ამასკად მაჭმადიც უღონოდ დარჩა, რომ უნდა
 დაეტოვებინა მეკაპი. მსოფლოდ ბიძა მისი აზუთაღობა გამოეხარჩლა
 მას, მაჭმადმაც მოიზოვა დონისძიება — კერეშიტების კავშირის დარღ-
 ვებისა. იმან გამოუცხადა აზუთაღობისა, ვითომც ღჭროთს გამოუგზავნიას
 დიდი ქარიშხალი, რომელსაც იმ განჩენით ასოები თვითთა ზვითთოდ
 დაუსრეტია, თვინიერ სასელისა »ღმუთისა, მართლად განჩენი
 გამოჩნდა ღსურეტლიად. კერეშიტები განკვირებულ შეიქმნენ აე
 შემთხვევასკად, ვითარცა სასწაულმოქმედებასკად ჭ შესცვალეს თავ-
 იანთ კავშირი.

ამ დროებში 629 წელს მოკვდა ახუთალიბი & მაჰმადის მეუღლე ხადიდუჯი გარდაიწყოლა, ეს ორნი ბერს შემწეობას აღუკვეთეს მას. — მაშინ მოიწვია თავისთან მაჰმადი მეორე ბიძამ აღაბახმა, მოადგილე ახუთალიბისძმან ქაბის ზედა მსედველობ ისა. — მაგრამ მაჰმად უმეტესად იმედნულობდა თავის თავზედა. იფიქრ ა, რომ თავის გუარის ხალხთან კერ შეიძლებს უფლებასა, ის მიბრ უნდა უფრო უმეტესად უცნოს ხალხთან, რომელნიც მრავალნი მოსულიყენეს მეგამი, ვითარცა ვაჭრობაზედა, ეგრედცა ხალხცავათ ქაბისა. თქმულითა ხსადის ამბახისა. შეიძლო ამან მეგონებად ბერს კაცსა, რომელთაც დაუჯერეს. — უმეტესად ღირს ხსხოვარია, შემდგომი თქმუ ღობა მდიდრად შეკობილი წარჩინებულად, ყოველთხს მოზიდვისათხს არაბებისა. გამონატული ხამოჯნებითის წარმოდგენითა,

ერთსელ მაჰმად ფელამხარს ეძინა გარეთ ცის ქუჩსუ მეგის ხინსლოესა. იქ გამოეცხდა იმას მთავარ ანგელოზი გაბრიელ მესამოსითა მოქსოვილის მარგალიტითა & ოქროთი, იმან ამოიღო მაჰმადის მკერდისაგან გული, გამოსწურა იქიდან შავი ცხარი, ახუ თესლი ზირველ შობითგან მოყოლებული ცოდვისა, & აივსო ისი სიბრძნითა & მოწყობითა. ისევ გული ხსდო თავისვე აღაგასა. გაბრიელმა მოტეგარა მაჰმადს თეთრი ცხენი, აღბორავი. — მსწრაფი ვითარცა ელჟა & ღამზარაგის ნიჭის ბქონებელი, წინას წარ მეტეუნღმა, მოინდომა შეუდომა მას ზედა, მაგრამ მეცნიერმა ცხოველმა არ მოუშუა, & ხულ უაღსზედა დგებოდა, & შეიქმნა ყურადმღებელი მხოლოდ მაშინ, როდესაც მაჰმადი დაჰზირდა, რომ იმას სამოთხეში მიიღებს. ოდესაც ეს სიტყუა გაიგონა წინსწარმეტეუნღლისაგან, მაშინ ცხენმა მიუშუა & განმკებელობითა ანგელოზისამ, ერთი თუაღისსამსამებაში მოიუქანა მაჰმადი ხინას მთაზედა, იქიდან ბიფლეეში, ბიფლეემიდანაც იერუსალიმში. ყოველგან ამ აღვლებში წინასწარმეტეუნღმან იღოცა; იერუსალიმში ღოცულობდა ის ერთად აბრაამთან, მოხესთან & იესოსთან. აქედამ ანგელოზმა წაიუქანა ის მარტო) აღბორავი დარჩა ეგელესიის კარებთან), აიუქანა კიბუებზედა, რომლის ფეხები შედგენილი იყო ოქროსი, კერცლისა, მარგალიტისა & სხუა ძვირფასის ქუჩბისაგან, ეს კიბუები იყო აღმარ თუღი ყოველსვე შეიღსა ცასა. ყოველი ცა ცალ ცალკე იყო ერთი მეორისაგან, ამ ხიმოართა, რომ კაცობრივის შეძლებითა & ღონის ძიებითა

შეიძლებაოდა წასუღა ვიდრე სუთასწლამდის, მაგრამ მაჭმადმა თავის წინა ძლიერთა გადაფრინდა სულ ეს ადგილები ერთს წამსედა. რაც დიდებულება ნახა იმან აქა, იმისი აღწერა არ შეიძლების, ენით ვერ გამოითქმის. ყოველგან იყო ოქრო და ძვირფასი ქუჩები, ყუჩლგან გაბრწინებალებული სინათლე, ყოველს ცაში მიეგებებოდნენ და მატრიკსმდინენ მაჭმადსა, ანგელოზნი, მატრიარქნი და წინასწარმეტყველნი უწინდელის დროებისანი. გაბრეილმა შეიძლო ასუღად მხოლოდ მე-შვიდე ცამდის, საიდამაც იმყოფა ხმა ღუთისა, მაგრამ მაჭმადი უფრო მადლა ავიდა და წარდგა წინაშე ტანტისა ღუთისა. ეს ტანტი ეჭირა ანგელოზს აწრეილს, უდიდესის ტანითა ვითარცა ადამსაგლეითითგან დასაგლეითადმე. აწრეილსა ჭქონდა ერთი მილიონი თავი, ყოველს თავს მილიონი შირი, ყოველს შირში მილიონი ენა, ყოველი ენა დაზარაკობდა მილიონს ენებსედა, და სულ ერთად ესენი დღისით და ღამით ადიდებდნენ დაუფრებელიც დმერთსა, ღუთის ტანტს შემადამ და ყოველის კარის საგსედ შეიდივე ცისა ასე აწერია: არა არს ღმერთი თვინიერ ღუთისა და მაჭმადიც მისი წინასწარმეტყუჩლბა.

მაჭმადს თავბრუ დაესა, მხოლოდ ხმა შეესმა ერთი, რომელმაც უთხრა მას, მიდი და მიასლოვი დიდს უმადლეს ღმერთსა, მაჭმადი მიუასლოვდა და დიდს ხანს ელაზარაკებოდა ღმერთსა. მიუმგზავსე ბელი სიტკობება, საკრეული ნეტარება, შეჭბურა ამის სულში და მიიღო სრულიად დარიგება ნებისა ღუთისა, და ნაბანები იყო, მაჭმადმა არას დროს არ გაჭყოხს სასელი თვისი ღუთის სასელისგან, და ყოველ არბისათვისაც ღმერთთან განაწესა აღსრულებად დღეში სუთჯერ ღოცვა. დაზარაკისა შემდეგ, მაჭმად უკან დაბრუნდა. გაბრეილმა ისევე იმ შირულსგზავსედ ჩამოიუჩანა და მოვიდნენ ისევე იერუსალიმში. იქ მაჭმად შეჯდა თავის თეთრს ცხენსედა და იმ დამესვე მიეწია მეკასა *.

*. ეს დაზარაკი რომ გაათავა მაჭმადმა, იმისმა ბიამ აბუჯაღმა უთხრა: ახა ღეგ გეგედ, მაჭმადი ადგა, უთხრა, ახა აიწიე მარჯვენა ფეხიო, მაჭმადმა აიწია, მეტე უთხრა, ახა მარცხენც აიწიეო, მაჭმადმა უმასუსა, როგორ ავიწიო წაიჭევიო, მამ თუ აქ ფეხის აწივით წაიჭევი, როგორ ასულდა შენ სეცასაო?

ამ გაბედევის, ვგრელს მოგონებს, უნდა ხალხი შეეყვანა საფიჭრე-ბელში, რომლისა წარმოადგენს ყოველთს ნაყოფიურად იქნებას, თუმიცა ზირველს თქმაზედ მაჭმადისა დისტინოდენ ჭ მსოლოდ შემდეგ დაიწვეს რწმუნება. — აბუბეჭირი ეწესლას ურწვედა, რომ ირწმუნონ, ვინაჲთვან იმისის ჭარბით უნდა იუოს ხულ მართალია, რასა ც გუც ცნობებს ღჷთის წინასწარმეტყველი.

5.

6 მაღიად მოუვიდა ჩინებული დროება მაჭმადს. მცხოვრებთ იატრების, (მედინისა) დიდის სნის გადამტერებულთა გორეიმიტობის გამოუცხადეს თავი თჳსი სასარგებლოთ მაჭმადისა. გამოცხადებულად თავიანთ მიგზავნილის კაცებით დაჭვირდნენ, უკეთუ ვინმე კრწოდეს მას, მიიღონ იმათ მაჭმადი ჭ დაქმარონ იმას უკანასკნელს გაჭირებადის. ამის სამაგიეროთაც, მაჭმადმა დაჭვირდა, რომ არ დასტრეკებს იმათა ჭ თუ მოაკლდებიან ისინი თავიანთ სიცოცხლესა, იმის სამსახურშია. — დაჯილდოებს მათ სამოთხითა. ამ სახით მოიზოვა მან ერთგულნი, მამაცნი მომსრენი ჭ თავის თავისთჳს საფარველებელი, ვინიცოხა თუ რომ აგდებდნენ მას თავის სამკვიდროს ქალაქისაგან. ნამდვილათ ისეც მოხუდა. შეატყეს ამაღლების მნიშვნელობა მაჭმადსა კერეიმიტებმა, სელახლად შეჭკრეს წინააღმდეგ მისს ზირობა. სიკვდილი მისი იუო გარდაწვევითა. ამაზედ იძულებულ იქმნა რომ გაიჭკეს. ღამით იელისის 16-დღესა 622 წელსა, მაჭმადი შეუდგა გზასა, თავისი ერთგულები ვინცა იყუნენ წინათ გაისტუმრა, მსოლოდ აბუბეჭირი მარტო დარჩა იმასთან. ძლიერს გადარჩა მაჭმადი უკანმდევრელთა თავის მტერთაგან. — მეთექვსმეტე დღეს თავის თავის გაჭკევისა, მიეწია (იატრებს) შემდგომში დარქმეულად მედინს ალანაბი, ესე იგი ქალაქი წინასწარმეტყველასა. — იჭურნი მცხოვრებნი თროდნენ, რომ ის არ მოჭკლან. უფრო ძლიერად გაისარეს, როდესაც მოვიდა იმათთან; ამათ კიდევ განმეორებით დაჭვირდნენ, რათვან იყუნენ მისი ერთგულნი. ეს გაჭკევა, რომელიც ანგარიშით უნდა ხალხთან დაემტერებისა მაჭმადის დირსება, უფრო უმეტეს აამაღლა ჭ განაბრწეინკალა მისს სახელი ჭ დიდება, ამისთჳსაც, იმისმა მოადგილე სალიფმა ომარმა იმისი თარიღი მედინსა იმ დღითვან დახლო, რომელშიც გაიჭკა მაჭმადი (ჯიჯირი)

ამ დროითგან, მანამდე მინცა თავის სწავლებასა უმეტესი სისრულე ჰქონდა ზანსა ზღურბსა, უმადლეს საწმინტოებასა, დასაწყისი დღის მინცა ზანსწიკებულისა: „დემოტი არს ერთი ჰ მანამდე მინი წინასწარ-მეტყველი“. შეერთა მან ნამდვილი და რიგებისა აღსრულებისა ნებისა ღმთისა (ისლამი) სელფისა და ხანისა, აღსრულების, მოწინა-ებისა და რიგებისა, მიუტოვებელი მისხვისა, რომლისა და ხანსა ვერც ერთი გარე ვერ წავს. ვიღობოდ ჰ დასწავოდ. — მანამდე აღსრულ-დასრულს წინასწარ დაწვობილი სწავლა. ის სწავლა, დროებით თავისთავს და რიგებისა დასრულად ვერც დასრულდა ჰ უმადლი დასრულსა. ვერცანის სასრულობით. მანამდე საკვალის შექმნა. მოადგი-ლი მისმა, სალიფმა აბუბაქრმა, სულ შეკრება ის დაწვობილი ვერც-დასრული ჰ შეადგინა ერთი წიგნი, რომელიც გაყოფილანის 11 თავად. დასრულს მან ისე ვერცანად —

7

უწინარეს გაქცევისა შედინაში. მანამდე განავრცულა თავისი სწავ-ლანი. მსოფლიო და რიგებით, ჰ თავისი მტრების შეწმინტად და მოთმინებით უმადლესად; მსოფლიო ესლა ამოღებულის სლმითა მქადაგებლობისა და შექმნა საშინელი საწვალა. ბრძოლა უწმინტო-ბთან შექმნა ესლა ვალდებულად მანამდე მოწმინტოთავს. ცხვარი სისლმი, დასრულად ღმთის საქმედად. დამე ვაგარებულა იანდა ქმნა კუბებულად მანამდე თავის მოწმინტოთავს. შეადგინა დიდსა მადლსა. ვინცა არს თქმს იმარსულად ჰ ილარად. ვინცა ამში მოკუდა მან შექმნა ვოკალი ვიანი შეადგომილანის, სამართლ-ის დღეში იმისი დაწმინტობა (არს) ისე იმწმინტავს, ვითარცა სათელი. ჰ მათი სუნი ემსგავსება ვითარცა მარცხსა და შე-ვა ის მქმინარს ვადმის ბაღში. ის მოსკვინებს იქა მქმინარით ჰ აბრეშით ქსოვილს ბალიშებულად. მდინარეანი თათლისა, რომისა ჰ ღვინისა მომდინარებენ მასთან, ჩინებულნი საქმელნი ვოკალ-თავს მხათ იქნებან მინის სიტკებულისათვის. — მასთან ვოკალთავს ემ-უსაბილანს შავ თვალნი ქალნი მქმინარე ვითარცა მარ-გალარანი, ჰ იკუნიანი, საუკუნოდ ახალგაზდანი, ემსინანი სინარსა რითა ჰ ისინი თავიანთ ქალწულებსა არ მოხდებან, თუ ვინდა რომ ვათსოვილნი ი-იუნი. — არს დროს არ შეისმენს ის უბრალოს ლანარესა, ვარემომისს მსოფლიო შეისმის სინამოქმინისანი მთქმელნი საუკუნოდ მსოფლიო სატარებ

სედა. — წინააღმდეგ მისსა ხაშინელსა არიან ტანჯუნი ვოუოსეთის ვითარნაც მოაწვევენ მას ვახსაც არა სურდა ბრძოლა ისლამისათჳს ანუ ვინცა სრულად უღმერთოთ დასტოვა იხი. ის მოაკარდები განუქრობელს ცეცხლში, ი მისთჳს არ იქნება არ ხიდოცსლუ & არც ხიკუდილა. ოდესაც რომ დაწვას მასა ტუკა ვოუოსეთის ცეცხლში იმაკ წასვე ამოუვა ასალა კანი. ოცდაათა ადღ იანის რეინის ვაჭვით მობძეულა იქნება. იმას მეტი ღონის მიება არ ექნება, ხაჭმელი მიხი უნდა იყოს აეროლებული მძოვრი & ხასმელად ადულებული წყალი. — ამისთანა ხწავლათა, მაჴმადი შეკუგლიანება & აძლედა მხრეობასა თავის ერთგულს კაცებსა, — ხაჭურველის უშიშრობით დაწმენებულნი მიდიოდნენ ომში & მტერს დაამარცხებდნენ. —

8

შირქსლად. მაჴმადი გზაჳნიდა ცოტას ვარებსა, რომ დაეცნენ კორეი. შირქებისქსწერებსა. — შირქსლა გამარჯვება ჰქონდა ისის ხაქიქ მარქმურებულნი ძრვილ მტერსედ იმარჯვებდნენ — მეორეს ომში, რომელსა მიდიოდნენ ხისლკოებს მედინისა, მაჴმადი დაიჭრა & დაძვრცხდა. — მხოლოდ იმან მტერიად მიიხიდა უბედურება & ცხლად თუროვორ უნდა დაიკვას თავისა ესთიბარა, თავის ერთგულს კაცებთან. მხოლოდ კარგიობინი შედგომ წელიწადს დაეცნენ მედინისედა & იუქნენ დამარცხებულნი. — ამისთანა გამარჯვებამ უქრებად შეკუგლიანა მაჴმადი & მოკმაკა რიცხვი იმისი მადიდებლებისა. არ იქმეოვილს ომითა კორეიში უბთან. მაჴმადი დაეცა თავის ვაჭითა სხწა არაბისტანის თხსუმბესედაცა — ჯარდა ამისა არაბისტანში მცხოვრებთა ურეებესედაცა. — ყოველგან იმარჯვებოდა; ყოველგან ემინოდათ იმისი. რომელსაც დაამარცხა თავისი წინააღმდეგინი. უბასიბდა ყოველგან დასოცონ რეჴსნი, ვითარცა მტერნი ხარწმუნობისანი. — ამ ხსნით მიეწია, ცოტა-ცოტად უფლებასა & დიდებასა; უქრები ხაწილა არა-ბისტანისა მიუდგა იმას & 682 წელს მოაწვსება მიღებად ისლამისა ხაშინეთის მეფეს სოსროვსა, აღმოსავლეთის იმპერატორსა ირაკლისა, მოადგილეს მისსა იეკიმისა, & იუფილშაის კიასსა ხადა იმისი. — ხაშინეთის მეფემ ამპარტუქებით & თაქიმოწონებით დახაჯიმოგზაჳნილი ქალადდი. მხოლოდ მოადგილე მის ბუდნიერის არაბისტანისა მიუდგა ასალს მოძღუარსა. იმპერატორმა ირაკლიმ, უბასურსა იმის მიწვევასედ ზდილთბრივის წერილითა & მდიდარის ხაწ-

უჭრებოთა, ეგრეთუ მთავრის იმისა მოადგილემ იეგებოთ. ნად-
აშიე ცხადათ მიუღვა ისლამსა.

9

მათ შორის, მაჭმადს ვერ ბეჭო უკლდა, ხანამ მეკვა ღ ქაზა არ
იყო იმის უფლებასი. მხოლოდ დახურობით მეკვისა შეიძლებოდა შე-
ყენოს უმაღლეს უკვლისა იჭრეულებინა ჭკმძარიტებით მისი წოდ-
ება. მაგრამ, როგორ მიაწიოს ამასა. არ იყო იმედი, რომ თავის
ნებით მიეცათ ღ ძალით ალება ქალაქისა ხაშიშრათ ეჩრწნებოდა: ის
უკვლავს ირიცხუწბოდა წმინდა ალაგათ » ამინათუს მაჭმადი :
627 წელსა მშვიდობიანობით მიუღვა მეკვასა ღ მოილაშარკა კერ-
იშიტელებთან, რომ ნება მისცენ მას მოხუცად ქაზაში, 628 წელსა-
ღ იქდარჩა ხამს დღეს. უამსა უოთინისა თვისისა მეკვაში, მაჭმადმა
მოიუწინა ხალხი ხინანულში, თავის კეთილის ქტევითა ღ მოიმსრო
თავისკენ თითქმის როდენიმე კორეიშეტელებთაგანიცა, მათ შორ
ის მსნე ხალხდაცა, რომელმანც მაჭმადი დაამარცხა ოგოდთან. მხო-
ლოდ შემოკმში შევიდა მაჭმადთან ხამსასურში, მიიღო წოდება მს-
ვილი ღუთისა, » 629 წელსა მაჭმადიმ იმ მისეხითა რომ ვითომცა
კორეიშიტელებს დაურღუწვით შეკრულბა მასთან. ათი ათასი ჯარ-
ით მიადგა მეკვასა. მაგრამ აქც არუნდოდა, რომ ეჩრწნოს « მათ
დახურობულად წმინდის ქალაქის .ის ცდილობდა მოეწა მეკველები.
თავის მხარეს მორიგება უნდოდამგრა ვერ შეიძლო. მაშინ
მაჭმადმა უბანსა შეუკრან ხულერთიან ქალაქს გზები, ღ აღუგრძალა
თავის ჯარებსა კაცის მუწყელბა. ერთ ბაშათ ხალხი კორეიშიტელ
ებისა დაეცნენ მსნეს ხალხდსედ. იმან დაამარცხა ისინი ღ გამოუდ
გა იმათა ღ შევიდა მეკვაში. წინებული ქალაქი იყო აღებული.
მაშინ მოადგა გამოჩენილი დროება მაჭმადს თავის სიტოცნსლეში
ის შევიდა მეკვაში დიდებით. ჩატული წითელის შესამოსითა, თავის
ხუჭარელს აქლემსედ მუდომარე სკიპეტრი კელში, უკეთესინ თავის
ამალითა. ქალაქმა მიიღო ისი, ვითარცა წინასწარმეტყუწლ » ღ ვით-
არცა მეფე; მაჭმადიც ხალხთან ისე იქცოდა, არათუ ვითარცა მტერი
მურობელი, გარჩა ვითარცა დიდულგანი მფარველი: იმან გამოუც-
ხდა, რომ მეკვა უნდა იყოს ხელუხებელი, თავის უფალი ქალაქი
ღ ამატივა მანამდის მასთან შეურიგებულ მტრებს კორეიშიტელებს,
მხოლოდ ათი კაცი, ექწნი მამაკაცი ღ ოთხი დედაკაცი, გაირიცხუა

მან თავის მოწყალებისაგან, მხოლოდ მათგან დასჯა მან ომისნი, უმეტეს შეჩნეულნი თავიანთ ბიწიერებითა. ქაბის სკდამხედულობა ჩაბარა იმსთან გორეშიტელს ოპმანს, მეოფს თვითონ მადმალე ძახილთა ხალხისა, დიდი არს ღმრთი, შეადურ ცხენით შემოუტრიალა ქაბსა ჯ მერე შევიდა მას შინა. იქ დაინახა კერძნი, უბრძანა, რომ სულ დაამტკრიონ ჯ გარეთ გადაჭუარონ.

10.

მეგობრად დავარე, მანამდამა ხანქართთ გავზავნა თავის სარდლები მოხაზრუნებლად თავის სარწმუნოებასკედ, ასლოხ მეზობლობაში რაც სსუა გუარის ხალხი იყო. ორმოც ჯ ათის დღის შემდეგ, თვითონაც გაწევა იმათა, ხაცა რომ მივიდოდა, ყოველგან იმარჯულებოდა; ხალხი ყოველგან შეშინებულნი იყო მისგან, თითქმის იქცა, ხაცა იმისი ჯარები იმარცხებოდნენ, — თავისი მსიკობითა ჯ გონიერებითა იტოდა თუ როგორ უნდა გამოვიდეს სამსიკლისაგან. უხვობა მანამდს უმატებდა იმის ერთგულებსა, ჯ მოახლოებდა მასთან. თითქმის სულყოველნი თანუშინი არაბისანი, სოგნი ნებითა, სოგნი ძალითა, იწუნარებდნენ მთავრად ჯ ბრძანებლად არაბის ტნისა.

რც ჯ ათი ათისის კაცით ღამკრად გავიდა სიონიაში. წინაშე აღა მოხვლეთის იმპერატორის ირაკლისკედ. დიდის სამსიკლით აუტასკებლივს სიგნეში მიაწია იმან ტახტოქმდის. — დამსკამდის კიდევ ათის დღის ხავალი იყო. მკრამ კვლად გაბედა იქილამ შორს წახულ იმისათვს იხიც ხაკმა იყო, რომ უხუტისა თავის კაცებსა გზა, თუ როგორ უნდა აიღონ ქუტუნები, ისინი წააქესა ჯ შეაკულისა დაუღაღებლივ ომისა წინაშე ურწმუნოთა. ებრძოლეთ, იძახოდა, ისა რადესაც დაბრუნდა ჯარადამ, იომეთ ურწმუნოებთან, არ სოგაკდეთარცა ღუთისა ჯ არცა ხაჩარ დის დღის მწამელთა, კერეთუტ წინაშე ურწათ, ჯ ქრისტისანეთა, ებრძოლეთ მანამდის, ხანამ თანახმა შეიქნებიან მოტყმად თქუტუნდა სარჯისა ჯ დაკომორნილდებიან.

11

მანამდამა კიდევ მგზავრობა მიიღო მედინილამ ასულად ხალოცად მეკისა. ამ მგზავრობამ აამდლა მისი შატვი ჯ გახდა მკალითად ყუტლახათვს მომკვალის მოგზავრებთათვს, დიდის შატვიით მოიწვიეს სულ მთელი არაბისტანის მლოცვეები უმეტეს ანის ათასის

მართლმორწმუნეებლებისა მასდევდენ წინასწარმეტყუელსა. — მედინ-
ი დამ გამოსწავლისა წინსო იმან მირანი, სულ კითხულობდა ღოჯ-
მებსა. ის შევიდა მეკვამი თითქმის ისევე ისე დიდებით, ვითარცა
ამისწინათ, ოდესაც ქალაქი აიღო. — დიდის კეთილმორწმუნებით ემთ-
ხვია ქაბახა, მრავალჯერ მაჭმადის ხმით აღიარებდა თავის საწმუნო.
ესა, ჯ წარმოსთქვა წინაშე საღვთისა რადენიმე ქადაგება, რომ
მღვთავს ეოველმორწმუნეთა ასწავლიდა, თუ ვითარა სამღვთო-
მოკვლევება არის მოსწულა მეკვამი სალოცავად. —

12.

ეს იყო უკანასკნელი წინათ მიღება მაჭმადისა. — აქედამ, რომ
დაბრუნდა ქედინაში მალე ავით გახდა, რომელმანც დაასრულა იმისი
სიტყვები. ეს ავით შეოფობა იყო, ვგონებ მოწამლისაგან, მოქმე-
დება რამდენც განიღო ცოდვილ შედეგ რადენისამე წლისა. —
მაჭმად სასტიკათ იტანებოდა, მხოლოდ სატიკვარს იტანდა სა-
კრწქლის სიმტკიცითა. ერთს დღეს იმ ტანჯულობაში, უბანს
რომ ასწიონ ჯ წაიღონ მეხეთქი, სადაც საწმუნართათ თხსითა ჯ
ხინანულითა ასწავლიდა იქ მოგროვილსა საღვთსა • უკეთუ მე დამი-
ვთა თქუნიან ვინმე სასტიკათ, ეუბნებოდა ისა: გაუშვი იმანც იმი-
სი სამაგიერო მე გადამსდევინოს; უკეთუ უნატიურად მოქცეულვარ
ვისმესთან, გაუშვი იმანც მე უნატიურად მეოს, უკეთუ მე უწესოდ
ვისმესგან ფული წამირთმევი, მე მწათავარ ესლავ დაუბრუნო • ამ
სიტყულებით გაათავა იმან მოძღურობა ჯ დაიწყო ღოჯულობა. ღო-
ჯის გათავების შემდეგ, იმან ისევე განმეორებით უთხრა საღვთსა
რასაც ეუბნებოდა. მაშინ ვიღაც უნობმა ვაცმა წამოიძახა მაჭმადის
ხმით, • უნდა მე მამცე სამი დრახმა • წინასწარმეტყუელმან მამინულ
მისცა რაც სთხოვა, ჯ მადლობაც უთხრა, — იმან წამოსთქვა უმჯო-
ბესი არისო ვიყო დამნაშავედ აქა, ვიდრე საიქიოს, — მერე გამოუ-
ხდა, რომ დმერთმა ნება მამცა მე აღმოვირჩია ჩემთვის ანუ აქაუ-
რი, ანუ საიქიოს ცხოვრება, ჯ მე ვირჩიე საიქიოსი. დიდის მწუნა-
რებით ეურს უგდებდენ იმას მართლმორწმუნეებლნი. მერე მაჭმად-
მა მისცა მათ მეძღვომნი ბანებანი: თქუნილ უნდა ამოკუთხოთ
ეოველი კერძოთაყვანისცემობა არაბისტანში, არანდროს არ შეურა-
ცსეოდ ვინცა თავის სუბით მოვა ისლამისადმი ჯ დაუფორნებლიშ
უნდა იღოცათ.

მეგვიდრენი მამრობითისა სქებისა არა ჰქუენდა მამადსა: ოთხი კაცი ხადიდუნსაცან ჭ ერთი კაცი მარიამისაცან, ეს იყო თერთმეტის ცოლთაცან ერთი) დაისოცნენ ხეიმარწვილქში. თავის მეგვიდრეთ არავინ დანძინა იძან. — აღმოცნევა ხამხ ხარდარს შუა მისისა აბუბექირისა, ომარისა ჭ ალიასი გაუძილდათ. მაგრამ სმირად რომ ნიშნავდა თავის მოადგილედ ერთგულსა აბუბექირსა. მაჰმადი, ადრევე აძლედა ცხადვით გრძობასა თუ ვისთვის სურს მიცემად თავის მოადგილობისა.

13

ხამის დღის წინად ხიჯუდილისა თუხისა, უბძანა, რომ ახწიონ თვით ჭ წაიღონ მენითი ჭ ხესტის სმითა ვერ კიდევ ღოცულობდა. ციკების ხიცხეში რომ იყო, მოითხოვა იძან სწერ ვალაძი, მისთვის რომ, დასწეროს ჭასრი ახადის თუხის, როგორც თვითონ უწოდებდა აღთქმისა. მხოლოდ ამისთანა განსრავსა იძის მოახლეებულს ცაცებს ეჩქნისათ დამცირება ვურახისა, რომელმაც კწერა ყოველი ხწავლებანი მაჰმადისა. იძათ ერთმანეთთან ბასი გასწიეს, არა ქნეს ის, რასაც ის თხოულობდა. გაუკურებულძინ ამისთანა წინააღმდეგობისათვის. უთხრა მათ მაჰმადმა. არ არის რიგი ინხუბოთ წინამე წინასწარმეტყუქნისა, ჭ უბძანა უქნლავ რომ გარეთ გავიდნენ. —

ხიჯუდილის წინად ბრძოლაში წამოიძასა მან: მიჯდივარ, მიჯდივარ ზეცში მეოფთ ხემს ამხანაგებთან! ის იწუა ხადინაზედა თავი მისი მისჩქნსუელიყო თავის ხაყუარდის აქმის მუსლხედა ივნისის 17 დღესა 632 წელსა. დახადებითგან ხამოც ჭ ხამის წელისა გარდაიცვალა.

ამბავმა იძის გარდაცვალებებისძინ ძალიან შუაწუხა ხადსი. ზირუქდად სრულებით არ უნდოდათ დაკურება მისი. ვითარცა ღმერთი წმინდა არსი ღამარავობ დჩენ ხადსი, რომ ის არ მაქუქდარა, მაგრამ მხვაგხად მოხეხი ჭ იხობი, შთავადდა ხანუდიერობს ხინარულაში ჭ მალე დაბრუნდების თავის მოარწმუნეთა ხადსთან. თვით ომარი ეჩქნებოდა ხიჯუდილითა მათ, რომელნიც იტყვიან, რომ წინასწარმეტყუქნისა აღარ არსებობს. მხოლოდ კეთილგონიერძინ აბუბექირმა გადახწვიცა ეს ბასი. იძან უთხრა ომარსა ჭ ყოველთა ხადსთა ერებულთა: ვის იაუუქანსა ხცემთ თქნს, მაჰმადსა. თუ მაჰმადის ღმერთსა? მაჰმადის ღმერთსა უმასხუებდნენ მას. ის ღმერთი ხაყუქონად ცხოვრებს აბუ-

ბეჭირმა სთქვა: მაჭმადი კი ვითარცა ჩუქნ უოკელნი იყო სასიკუდილო კაცი და ვითარცა თუთ იმანაც გამოგვიცხადა წავიდა საუკუნისადმი.

დაიწიეს მეორე დავა ადგილზედ, თუ ხად უნდა დასაიფლან. — გარნა ეს ბასიცი გათავა აბუბეჭირმა. იმან დაჯერა, ვითომცა იქვე უნდა, დაისაფლანო. ამისათუხ გააკეთესაც ღდამა, ზოლქუქნა სადაც ცხოვრებდაჲმა, დასლო ნათესავისადაც წინასწარმეტყუქლი მოკვდა, სხეული მისი ჩხადეს იქა. აქამოდე გზავრნი ერთგულთაგანი მორწმუნეთაგანი მაჭმადისა, მიდიან იმ ალაგსა საფრცვათ. —

ისლამი.

სარწმუნოება მაჭმადისა, წოდებული ისლამად, დაფუძნებული არის ძუქლბურის გარდმოცემასედა და ჩვეულებასედა არაბებისა: გარნა მათში კერეთუქნ გერვივრენ სოგი ერთნი თქმულბანიისრეულთა და ქრისტიანეთა. — თუთსაქმით ჭასრი მისი თუტვა არის ძალიან მარტივი; მაგრამ იმში ჩაწერილი წესები არიან ძალიან ვრცე ლი. — საფუძუქლლი იმ სარწმუნოებისა ერთი არს ღმერთი და მაჭმადი მისი წინასწარმეტყუქლია. უზირუქლესი ვადდებულბა, ვითარცა ბძანებს, შეუდგების ერთგულბასა შინა სებისა ღმერთისა, რომელმაც გამოუცუქლელად განუხადღერა წერა უოკელისა კაცისა. უოკელი მართლმორწმუნე (მოსლემი) თანამდებ არს კეთილმოწიწებით წინაშე მისს, დამორჩილებით, ირწმუნოს ისი, ამ უზირუქლესის ვადდებულბობულბობასთან უნდა იუენენ განუერულად კეთილმოქმედბანი, ესე იგი: დაბანუა, ღოცულბა, მარსულბა, — დარიგება მოწყალებისა და მოგსაურობა თაუქანის საცემლად მეკაში.

დაბანუა, პირისა, სელისა და უოკელისა სხეულისა, არს ძუქლბურის ჩუქნულბა არაბებისა, შემსვავსებული თუთ ჭავრისა- ვითარცა გასავბებისა ღოცვა, სადაცა წყალი არ იბოების, რომ სმირათ შექმთსქლვის არაბისტანის უდაბნოებში, მართლმორწმუნებულს მეუ ძლიან დაბანუა მოასდინოს ქვიშითა. იმან უნდა ღლე დაქში ილოცოს სუთჯერ პირის მოქცეკითა ქანისაკენ. ეს მდებარეობა მლოცუქლლისა წოდებულია უბლად. — მარსულმა, ვითარცა ჯონის ძიება განაწმენდათ სულის და უფულბა სხეულსედა, ვითარცა ნიშანი დამორჩილებისა ღდთისადმი

დ წინასწარმეტყუელისა, უნდა შეინახებოდეს ოც ღ ათს დღეს წყლიწადში, მთელი თუქ, რამაზნისა. — მარსვის დროს მაროდ მოწმუნებულნი აიხსნებოდნენ მზის ხახულებადს. უნდა გაუთხარდნენ ხაჭმელისაგან, ხახმელისა, ახანოხა ღ უოკლასა გრძნობითანადში, რომელიც განახლებულ არის ხასწორათა; უოკლად მოწმუნებულმა უნდა განუწილოს ღარბებს მკათედი ნაწილა თავისას შემოსავლისა; ღ უკეთუ შეინიღისა თვისი ამხალეებს კითარისამე მოტუეხასა ღ ანუ სისარბით სარკებლობასა, მაშინ მოწმუნებულნი გაცუმა უნდა მოუმატოს ვიდრე მესუთეადმდის. მოგზაურობა მეკასში გაღებულება არის უოკლის მართლად მოწმუნებულსა, ერთსელ მანც თავის სიცოცხლეშია, — უკეთუ ეს შეუძლებელი იყოს მანთვის, მაშინ უნდა წლას უგანახნელს თვის მკათებ დღეში, ოდესც მეკასში დიდი მხსნებლად შეიწირების, იმან უნდა თავის ხასლში იმარსულოს ღ ღაუროგონ მოწმუნებულსა. — ბეკრის ცოლის შერთვს ნება არის მიცემული, მხოლოდ აღებულელი არის თამამობა ღ ღეისო. გამოწმუნებულნი უნდათ ღ ღრისტიანეთაგან დღე ხასოგადოთ ღოცვასათვის მენითში ღ ღარბების მიცემისათვის ხარწმუნობებისა დანიშნული არის შარასკვი. — ამ დღესა მართლად მოწმუნებულნი გაღებულ არიან დატოვებულ უოკლასა თავიანთ ხაქმასა ღ უნდა შეიყარნენ ხალოცვათ მენითებში. ეს ხიან მათ ამ სიტყუებთათ: დიდი არს ღმერთი, ვმოწმობ, რომ არა არს ღმერთი, თვნიერ ერთისა ღმერთისა? ვმოწმობ, რომ მაჭმად გამოგზავნილია ღმერთისაგან? ეს დამახების სმა შარებისა დარეკვის მაგერად, მოდის მალღის წვერ გაღებლის კომპეზიადში, რომ ღთავა ღქვიან მინარება.

სწავლება ისლამისა ანობს ხაქმის ცხოვრებასეცად; წინათუქ ანობს ადგომასე კუდარობა ღ სმართლის დღესეცად, რომელიც გარძმელდების ორმოც ღ ათი ათასი წელაწადი. უოკელი მიიღებს თავის მოქმედების კუხლად ვილდობა ანუ დარჯასა, კეთსლამხსურნი შეკლენ ხამოთხეში, ხადაცა იცხოვრებენ ღმერთთან; ღ უღმერთო კაცნი შთავარდებიან უოკლს წუბლებასა უოკოსეთისასა, —

უკეთუ ხარწმუნობამან მაჭმადისამან, იქმნება მოიტანას რომელიმე მიმგზავნებულნი ხარკებლობა, მოაშორას მრავალნი წარმართნი თავიანთ კურხებისაგან, მაგრამ არ შეიძლება არ აღვიართთ, რომ ის დაიგნავს თავის შარის მრავალს ხარწმუნობას, ის ახამოვნებს

გრძობასა, განუხადურის თავისუფლებასა სულსა, შემწეობას აძლე-
 ვს განურჩევლებასა ამაოდ მოღწეუნიანთა, ის ანუწესებს უმუწესსა
 სიტკბობასა, აღუგრძლავს ყოველსა სჯასა ყურანსედა, სწავლის,
 რომ ერთი შესედულთა ქაბისა, უმეტეს სარგებლობას მოიტანს,
 ვიდრე მთელის წლის სინანულისა.

საღიფნი

ბრძანებლები, რომ მეფობდნენ შემდეგ მამადისა, არაბების ხასკე-
 წითოსედა იწოდებოდნენ საღიფად, ესე იგი მოადგილედ ანუ ემა-
 რად (ალ-მუმინინ) ესე იგი თავადთ მართლ-მოღწეუნიანთა, არა-
 ვითარი განონი შავიწროებდა მათს ნებასა, თვინიერ ყურანისა, ორ-
 მლითაც თანამედებ იყენენ ისინი დასკლავრებასა, & ის ყურანის ან-
 სხნელნიცა თვთჴს იყენენ, იმათა ქანდათ მნიშვნელობა მეფებისაცა
 & სამღედლოებისაცა; მაგრამ თვთ ომში არ მიდიოდნენ, & მანდ-
 ლობდნენ თავიანთ ჯართ მიშლოლთა, უჩაღეს მთავრობითის ვაღდ-
 ებულებასა ისინი ანგარიშობდნენ ლოცულობასა; თავიანთ სატასტო
 მეხითებში აწავლადნენ სალსა, წარმოასქემდნენ წიკლასა & კურთს-
 ევასა, მისცემდნენ ბრძანებასა თავის სარდრებსა. — დასწეისში ისინიცხ-
 ვრობდნენ, ღირსებითა ყოველის ზარკისცემისა თავდაბლად, მედინაში.
 შერმი მდიდრად & ჯარყენილად დამასქში. იმ ქალაქში, რომელიც
 გათქმული იყო მაშინ აქაურ სამოთხეთა & ბოლას ახალს აქენ-
 ბულს მრავალს საფსიანს ბაღდადში, სცა ისინი დასკლავრდობდნენ
 სხუა & სხუა სწავლებასედა.

1. აბუ—ბექირი

აბუბექირმა, მიაწია ზარკისცემამდე თავისი ზარკისცემითა, კო-
 ილ-მოღწეუნიანთა & მართლმსაჯულებითა, დამკვიდრა შინაგანმა
 შეიდობიანობა არაბისტანისა & შეუდგა მამადისგან ნანუწესებს ანდ-
 ერძებსა, დაიწყო გავრცელება ქრესტენების დაბურობისა. იმან გაგზავ-
 ნა ჯარები სპარსეთში & სირიაში & იმათა ქანდათ გამარჯვება
 ორივეს ქრესტენებში. დამსკი იყო აღებული 634 წელსა —

როდესაც გზავნიდა თავის ჯართამძღოლსა იესიდს სირიაში

ახე-ბეჭიანს მისე მხე შედგომა დაბეგბ: «ნუ დაბეწე, რომ შენ ვოკელან იმეოფემა წინაშე ოფოი'ა. შენს ვარბთან ხახორთ მოიქეცი. მოიწეი მხანი შენი რხევა-რედა & ვოკელთეს მოიქეცი ხამართლითა, მტერთან შესუბდრესედე იევე მხნედ & ნუწახ დროს რუტეს ნუ მოუბრუნებ. ოდესეც ვამბრეწესი, — დასოცე მოსეუენუ-ულნი, დოდაცენი & ემარწეილნი. არახ დროს არ დასტუა შიმბტის ხეები, & ნუ დასწეში ეწახეს, ნუ წახსდარ ნეოფეაქის სეებს & ნუ დასოცე სეწახელის მომბეგბულის. მახედე, რაც სეწახეობა მო-იასოვს. შენის ვარბისათეს ვახამლომდე ეს მოცემული ხაეუე & იქნების შენოს სამლოთო! შეიბრალე ხამღედელონი, რომელთაც მოიბეგბ ხამლოთს ადეილბემა. & იმ ადეილბესაც ნუ შეესება. თე იბეგბის ვარბეს ვოთწილბეს სწახელახადმა ეშახეს & თეის ქალბის მობახსეულის. იმისთანებს ვაუბრესე თევი დასოცე იბანი მხამდის, ხახამ არ მიილბენ ისლამს & არ მოცეიქენ სარეს. —

2. ომარ

შემდეგ ხეიბდილის ახე-ბეჭიანის. მეკვიდრე მჭადისა შეიქნა მეორე სიმემა მისი. ომარ შეკულახებულნი ხაწმინაობათს თე-ნაბეხმითა. არბებმა მოახდინეს იმის დროს ვახსხვეიფრო დაფუ-ნებანი, იმით დაბეწეს დიდი ხაწილი ხმარხეთისა & ხომხეთისა, ზალესტინს & იერუსალიმიც თანს. თინივის ქალაქები, ტრამოლი & ტირი, რომლითაც მოიბეგბ ხინებული სლეის ძალა, & ალებითა ან-ტოლისისა ვათეგეს დაბეწობა ხინიისა. —

იერუსალიმის ზარბახტქის ვამოუვსდა, რომ მე მშინ ხავბარბე ქალაქის არბებეს, ოდესეც თეოთს ხალბეი ვამოცხადდებს იერუსალი-მში & დასეკვიდრებს ზარბახს. რევა ალახი & ხაეოთრმა თეის სურბილმა აღსრულბად ვოთალ-მხახერბითი მეწახეობა ქალაქს შინს. ხაიდვანაც რეოთრც თქიელბა არის, რომ მჭადი იეო აუწახ-ნილი ცაში, შეკულახანს ხალბეი აღსრულბად თხოვნისა ზარბახ-ქისა. უმბავლესნი ხალხნი მართლ-მორწმინებელისა, ვამოლოდნენ იმას მედინითეან იერუსალიმში. სულ ეუწლანი იეუწენ შემოხილნი თეიანთ ვარბის ტანისამოხითა, მხოლოდ ომარი ვოკელს თერში იქ-ცეოდა თეკდბლად, ხაწმული უბრალბს ტანახამოხითა, აქლეძის მ-

ტელისაგან, ის იჯდა წითელს აქლემსედა, რომელსედაც კეიდა ორი ტუჯის შარკები—ერთში იყო სუჭმა, მეორეში ბრანჯა, ხის ტახა-კა და წელასათხს გუდა, სხვა დამე დარჩებოდნენ და გზასედა მოახრეს-ნებდნენ, სალაფი ატყეკდა ეჭვლას ვანჯა ვან იუჭენ მასთან მოკ-ზარენი და აკურთსებდა მათს სუჭრასა, ლოცვითა და დარბეგებითა.—
 ბანაკად რომ იდგა იერუსალიმთან, იჯდა ის ცარელ მაწასედ უბ-რალა კარკის ქელს, იმან დაწმარდა შეშინებულს სალსსა ქალაქისა დაიჭრეს იმთა სიცოცხლე და დიდ სულაჯრება.—

აღების დროს იეგიპტის სატასტოს ქალაქისა აქექსანდრიისა, ამ ცრუ სარდალის ომარსაგან მოიბოკა მდიადი ბიბლია ტუჯა, რომელ-იცა იყო საუნჯე ძეშლებურის სწავლისა. იმან ქეთისა სალაფისა, თუ რაუფობ იმოტეებს ძეშლებურს წიგნებსა? სალაფმა უბასუხს: იმ წი-გნებში, რომელთათხსცა შენ აღსენებ, უკეთუ დაწერალა არაბს ისა, რაც სწერია ღმთის წიგნში (ეორანში) მამ ისინი მეტი ყოფილან და უკეთუ დაიჭრეს ისინი წინააღმდეგს მისსა და მამ ისინი საკრებელ არიან: მისხადაძე, უბანე რომ სულ ერთიანად დასწონ, ეს ზინებ-ული განახენი ამრე დაბრეებულს დაზოცნილებით აღსარულა. იმ-ან უბანსა სულ ის წიგნები აქექსანდრიის ბიბლიოტეკისა დაუროგონ მუბანოებსა, რომელაც ირცესებოდა მამან აქექსანდრიაში 4000.

და ეჭვსთქმეს ათობდნენ იმ აბანოებსა ძეარფსის საძვეიდროთა სიძულსისა.

ქმსქედრომთა უუჭრდლო ომარი, ვითარცა მამა, იმის კეთილმისსუ-რებისათხს. მაგრამ მონამან მისმან, რომელსაც არ გაუგონს სათს-გრად მისი, სასუჭდილოდ დასწრა ისი, მამინ, რომელსაც იდგა ის და ლოცულობდა მედინის მქითში, სამის დღის შემდეგ ომარ გარ-დაიჭრალა, 63 წლისა დაბადებისაგან, თერთმეტის წლის თავის მეფობაშია.

4. ოსმან

ამრეს შემდეგ იყო ოსმან, ერთა მსჭმადის სიძეთაგანი, ბედნი-ერი იყო ისა, ვითარცა იმის წინა შარკელა, მაგრამ ისიც არ დარჩა დაუეჭვდრებელი, იმან განავრძელა ომარისაგან დაწეობილი ქმუნების დაუცობილებანი, უფლებს მისი დაამტკიცეს: იეგიპტში

ამრუმში, ხარასი მოვიდ; მერმე დაპყრობილიყო გუნძულნი: კიბრით
 ხა ჭროდობისა. — სპარსეთის მეფობას დაედო დასრულება. თუთ
 რ სძან კი არადროს არ გასულიყო არაბისტანიდამ, ჭ მოაბოკ
 ხაზოვადო სიძულვილი თავის სიძუნწითა ჭ უხამართლოებითა. —
 შეჭერეს იმასეჲ შირობა ჭ აღრეულობის დროს, ის მოკლეს. იყო
 დბადებითგან 82 წლისა

აღლია

მაჭმადის ხლო ნათესავთაგან აღარაჲინ დარჩობილ იყო, ჭ ხალიფათ
 დანიშნეს კეთილ მოაწმუნე აღია. იმის გამკებელობაში დაიწკეს შინ-
 განნი აღრეულებანი, რომელთაც ცოტ — ცოტა დააფე უერეს იკვი-
 არაბისტანის მეფობისა, აჲმა დეჯ მართლ მოაწმუნებულთა. მოუ-
 რიგებულ იყო აღიასი, შირქსლად უმლ და იმის დანიშნისა ხალიფ-
 ათა, მერმე დიდის გულს მოადგინებთ ცდილობდა იმის გამოცულ-
 სხა. იმან აჲმაღა სულთელი ხამეფო, იჭერდა მსარეს მოავისა. მოა-
 დგილესი ხირიისა, რომელიც ვარისგან დანიშნულ იყო ხალიფათ
 ჭ თუთონ აჲმა გამოვიდა ლაშქრად აღიასეჲ. ეს ლაშქრობა იმის
 თჲს გათავდა ძალიან უბედურად: აჲმას ვარები დამარცხდნენ ჭ თუ-
 თონაც ტუქსლ ჩავარდა. მხოლოდ აღია შატოხნობით მოიჭტა
 მასთან, ვითარცა მართლ მარწმუნებულს დედა სთან. მცრამ ბრძოლა
 ამით არგათავდა: მოავია შეერთდა ამრუხიასი, მოადგილესთან იკვი-
 შტისა; ქალაქი წინაწარმეტუქსლისისი მეკა ჭ მედინა, ერგო იმას
 მხოლოდ გუფისქალაქი დარხა აღიას ერთგულთა. ის კერ გადურს,
 თავის მტრებსა: მესუთე წელიწადსეჲ თავის მეფობისა (660წელსა)
 ის იყო მოკლული იმავე ყრილობისაგან, რომელმაც მოჭკლა რსმან,
 ამაში დაიდუშა აღია კეთილშობილი, დიდხულეკანი, რომელიცა წახს
 იმისგან თქმულობაში

შეწესებასან აღის ცოლ შვილისამან მოახდინა დიდი განხეთქილე
 ბა მაჭმადიანთა შორის. მრავალნი ანობდნენ, რომ უფლებს შემკვი-
 დრობისა მხოლოდ ეკუთნოდა აღიას. ჭ აბუ ბეჭირიან, რში, რსმანი
 ჭ სსუნანი მათნი მოადგილენი იუენენ უჯანრო ბძნებულნი; კეთილ.
 მოაწმუნეს აღიას იხისი რიცხავდნენ წყალებულსა ჭ წმიდათ, ეს
 ერთგულნი აღის სახლისანი ხაკუთარიც განკრცვდნენ სპარსეთში

დ მიიღეს წოდება შაითისა, ასეთი წინააღმდეგნი არიან. სუნსები (რამხლო) რომელნიც სწავლანი სუნსინა სწამთ თანახმად ეუ სინისა, ესენი სწვევლიდნენ თავიანთ მქებითეში აღისა. დროებამ კერ დახმ-
ლად ეს მართლები დ მტრობა მათ შორის აქამომდეცა არის, სწარ-
ხთა ვითარცა შაითთა, აქეთ მოუწიგებელი მტრობა რამხსებთს
დ ექსლასთს, ვისაც სწამთ შირქსლანი სამნი სელიფნი.

ჭარუნ — აღ — რამიდი

სელიფთაგან, რე ძელთაც დამოაბნიეს თავიანთთვის ადგილი სანსო-
ვრებლად ზაღდადი, წარინებულ იყო ჭარუნ — აღ — რამიდი; ის ეო-
ველთვის არის მამაცად გამოსახული არაბების სელაშრებში. მმართულ-
ლობა მისი, ირიცხულსების რქროს ხაუკურად არაბის ტანში, იმან გამო-
იარა თავის ვარითა ხულ მთელი მატარა აზია დ ძალას დატანებით
შერმისი იმშერატორს სარეჯი დადო. სრულიადის დამერობისათვის
დამოსავლეთის იმშერიისა იმან ქქინდა გაბეჯითი ჭარნი, რომ დი-
დს კარლასთან. მთავართან დასავლეთის იმშერიისა შექმრას კავშირი,
ამისათვის გაგზავნა იმა დიდს მეუქსთან დესპანსი, რომელთაცა სსშთა
შორის ხასუქრათა მიაბოქსლ იმან დამრეკავი ხათა, ეს შარქსლი იყო
მამის იუროშაში. რახაკირველია კავშირი არ შედგა; წინააღმდეგ მისა
დიდი კარლას დეცემოდა ისპანიაში მეოფთა არაბებსედა, მაგრამ
კიდევ ამისთანა წინადადები ემოწმება დიდსა ხემწიფურს ჭეჭასა სე-
ლიფთს ჭარუნ — აღ — რამიდისა.

ჭარუნ — აღ — რამიდი ხაქებური იყო უმეტეს უფლისა, რათგანც მას
უუქარდა სწავლანი დ სელახსებანი, ამისთანაც იმან გაცნობსლა მო-
მგზავრობა სელაში დ კატრობა არაბებისა, გააჩინა ქარხანები დ
მკოლება, აამენა მრავალი ჩინებულნი ხასახლენი, ბაღნი დ წელის
გამოსაქუანთ რუნი. — კარი სელიფისა იყო შეერილების ადგილი ეოველ
ნაირას სწავლულთა კაცთა თჳს. თჳთ ჭარუნ — აღ — რამიდი იღებ-
და დასაქულთა მმულს იერ მტრულლობასა, რათამცა მმულსნიერ მტრულ-
ლობა მიუცილებლად სეჭირო იყო სელიფისათჳს, რომელიც ვლდ-
ეხულ იყო სსსოგადთ აუხსნას სადსა ყურანი. დამოიგებლად თ-
ვის შვილებისა დაწინა იმან სწავლული დ თვისა უფლად მტრმხობე-
ლი მალექა. მაგრამ მალექი უამისოთაც სწავლიდა მქებითში არაბების

ყმარწლებსა, ამისათვის იმან უთხრა, რომ არ გვაჭებს დროება მოსვლელისა ხასხლეში სალიფისა და თუთონ ჭარუნ—ალ—რეშიდს შეუძლიან გამოგზავნად თავისის შვილებისა იმასთან მქნითში. უმჯობესია რომ მთავარი ემსახურებოდეს სწავლასა, ვიდრე სწავლა ემსახურებოდეს ბრძანებულსა, ეს მიუგზავნა ანბავი კეთილშობილმა სწავლულმა მალექმა. სალიფი ამ მასურსედ არ შეწუხთა და უბრძანა თავის შვილებსა წასწავლად მქნითში, სადაცა სწავლობდნენ ისინი ბრძენ მალექთან, ერთად სხუათამოცის არაბებთან უმეტეს შვიდობიანის წოდებით.

კეთილნი დარიგებანი, ვარებისადმი შიგემუდნი შირუჭლის სალიფის აბუბეკრისაგან და სოკეთ ყანები, ნაყოფიერნი ხენი და დასოცნა საქანდისა ესოდენ, რაოდენიცა რომ საჭიროება მოთხოვდეს ვარების განკურძობისათხ. ყოველთხ არ აღასრულებდნენ არაბისტანში. ჭარუნ—ალ—რეშიდის დროსაც ეგრე იყო.—ერთხელ დედაკაცმან სასოგადოს წოდებისა, მივიდა სალიფთან და ინივლა იმის ვარებზედა, რომელთაც დიდი შიანი მიეცათ იმის მინდვრებისათხ.—სალიფმა შეისმინა ყოველივე საჩივარნი თავის ქუჩსეკრდომთან, ცდილობდა მოასყენოს დედაკაცი და ჭკითხა; განა არ ითხოვს იმას ადგილნი ყურანისა, სადაც სწერია; როდესაც გადიან ღამქარნი დიდის ხემწიფებისა, ისინი გაიფლიან სწორეთ. ეგრე ხემწიფე, უმასუხა დაწავრულმა დედაკაცმა; მაგრამ ყურანში ესეცა სწერია, რომ ზონრდების ხსენოვრებელი იმ შეფეებისა, რომელნიც ამართლებენ სიმრუდებსა. ამ ნაირმა გადაწყუჭტილმა მასურსმა დააჯერა სალიფი: ფიცსლავ უბძანა რომ რაც ვნება მისცემია იმ დედაკაცსა სულ მისცენ.

ბრწინებულენი დრონი სალიფისა.

ბაღდადი, ამენებულ იყო ალ—მანსურისაგან და იყო დიდათ გამშენიერებული ჭარუნ—ალ—რეშიდისაგან. დასსოცნება ამ დიდებულის ქალაქისა ესლაც ისსენება არაბების ზღაბრებში. ბაღდადში ყოფილა 40,000. მქნითა და ამტელაც სასოგადო აბანოები, 105 სიდი, 600, წყლის არხი, 400. წყლის წისქვილები, 4,000 ევაკანები და ამოტელაც საბაყების დუქნები, 100,000, ბაღი, ჩინებულნი ხასხ.

აწარმოებდა სწავლებას მარტო განსაკუთრებულად, რომელზეც უწოდებდნენ კალა; ჩქარვს & სიდიდით, მაღალად & დაბალად ასწავლებდნენ წერტილსა & სხვა მარჯალნი. იმ ხანათ აღდგომა გამოასა თავის კოალიცქედობითა უფლებად იყრებოდა ქრისტიანეთ სწავლასკად, მსგავსად სიდიდობას. შირქსად ექვეყნებოდა, რომ დასწრობს სწავლასწავლას რაც მესწავლას გზას და მარტო მარტო განყოფილებად არსებად & დასტოვა თავის მუშავე მისი სისუქით განსჯენი, რომლისაგანაც აღმოცენდნენ მარჯალნი.

თ. ისევე აღდგომისიცი-დოდდორფელი.

რედაქციისაგან

ახლანდელს დროში არა თუ მარტო ქალები, ვარც კი მარტო ეწყობიან სწავლას, — რომელზეც სწავთა შორის უკანადაც უმარტოება კლავი სწავლას ცნობრებაში. — რომელზეც ვარც არა თანხა ექნა, გონების გამდიდრება, რომელზეც კეთილი რამ დასტოვა მოსწავლას გზა არეულ ვარცად, ისე მუშავს სის დადი უფლებს აქის ვარც ბრძოლასკად. რაც უნდა ვარც ბორცობით განსმარტოებულად იყოს, რაც უნდა იმაში დაძვიდრებულ იყოს: ამაშინტაქსივად & მუშადურებს, მუშავის მშვენიერა მუშადინა ისე გონობასკად მოიქცნენ, & გულს დაუხმადეკა, დაუბრძალებს, რომ გონობის და ის ვარც რადსაც რამ სქვიურს ძაღას & ძაძარტაგან კეთადისაგან, აქედან ხანის, რომ მუშავარც მუშადინს ვარცინ ვარცეის განსაძეგასა & ვარცეის ბასა, — ის არის ძის სწავლა, რომ თანხისაგან უმარტო ქვეყნის უფლებს ვარც რადინს ბოლოს ვარცეისუფობით სოღმე ანად — ანად ცნობრებს მუშავის მუშავებს, რომელზეცად დადის დაღტაგებით მიადებეს ამ სავანსკად ახლან ცნობასა, — სოღვი ერთი ვარცეის მისათვს იბარებს იძვერსადებებს, რომელზეცად იბეჭდებინს ამ ვარცეის ცნობები. სკუთარნი მუშავის ურსადებები ხომ რადებინა — ვარცეის ვინ მოხთვლის. ჩვენს ქვეყანაში სკარტოულად რად მუშავებს ვარცეის მუშავის ვარცეის, უფრო მოძატობით, რადგანაც მუშავით უფრო მოხივარულად სწავლა სკარტეისა & სკარტეისა; ამისიკ ვარცეის ჩვენს მცნობრებს მუშავისი დაგდარენსკულს. მიუძარტოთ ისინი, რომ

მალღ სწავლასა. — მხოლოდ შევესები მუხიკის ესტორიკოსს მისი მსჯელობასა. — ამისათვის, რომ ყოველი ნაწილი მუხიკისა იხეთი მისხს-იდავია, თავს შეუძმიძებს უოველს ისტორიკოსს, რომელიცა თუ დაწვლილებით განსჯას გამოეკიდა, თავის დღეში ვერ მიახლოვდება სღვის კიდეს — ერთი მხოლოდ მელოდიის ღ გარმონიის ისტორია მისხსურებენ კალმად, კონდები აღვეწრო ქვეყნის შექმნითგან აქამოდე. ან როგორის შემთხვევით მოუგონია კაცს ხაკრავა, ან როგორ მოსიულა ამ ასლანდელს დროს სინრულეში. ბოლ ს შეკავარდებე უო-ველ ევროპიის მხრის მუხიკურს თუხებასა ღ იმის ხიკოეებსა ერთ-მანეთში.

• მართლად, მუხიკას, რომელიცა უნდა აღიწეროს ისტორიულის რიგით ღ წესით, უნდა უეურებდეთ ოთხის მხრით. ყოველი შესედ-ულობა წარმოაკვიდგინს სრულებით ხსენს ხსიკს. წინააღმდეგს მეორისას, თვითოეულს მისრეს გაჯანრობ ცისერის მკითხუნლებს, რა არის შეი-რკონ, რომ იმთა აქწესთ თავისი განსხვადრული ხამსღუბანი, მამა-ხადაძე თავისი ისტორიაცა.

• ყოველი ხალხი გაკოთდა. განვითარდა ღ წინ წავიდა, თავის გარ-ეშემო მყოფ ბუნებას ღ ადგილამდგომარეობის მიხედვით. ყოველი ხალხის ხასიეოები გამოითქმებოდა ხასალსო გალობათგან ანუ მელო-დიებითგან, ამისათვის ყოველს ხალხს. ყოველ ვინმეს აქწეს თავისი ხამშობლო სიმღერები, შეთვისებული ხამშობლობს ხასიათებთან, იმის ისტორიულ სკესთან. აი ერთი მხარე, რომლით უნდა უეუროს კაც-მა მუხიკასა; აი ჰირველი წერტილი, რომლით შეიძლება შესედოს კაცმა მუხიკასა; ამას აქწეს თავისი განსხვადრული გორიზონტი. ისტორიაც ხასალსო მუხიკისა სრულებით არ ეშესაბამება მუხიკის ისტორიასა. ყოველს ხალხსა, როგორც თვითოეულს კაცსა, უეჭველად აქწეს ორი თვისებითი დამოკიდებულება, ერთი მეორის წინააღმდეგი: ეს დამოკიდებულება არის ღწოთისადმი, ესე იგი ხარწმუნებითი, ღ ღამ დოკიდებულება კაცთადმი, რომელსაც უწოდებთ ხაკრო დამოკი-დებულებას. აქედან წარმოადგება ორ კვარი მუხიკის თვისება: ხარწმ-უნებებრივი ღ ხაკრო, რომელიცა ერთი მეორისაგან შორს არიან თავისის მიმართულებით ღ აზრით, მამახადაძე მათ უჭირავთ თავი-ანთი ხაკუთარი მიჯნა, რომელშიაც გამოისატება ისტორიაც ხაკროსა. ყოველს ამ ისტორიულს გამოისატულებასა აქწეს თავისი განყოფი-

დებს. სჯულთადა ზვილით სჯერო. ერთი იმას ნაწილთაჲსი შეიცავდრანსსკოვურს მუწიკვას ანუ ობერსას. — გეგუკ არის მეთხუ მუწიკვის რაობი, რომელსაცა უწოდებენ ხმისაო მუწიკვას. უკეთუ ობერსადიქ სმართოთ ისტორიას ანუ ობერსა, ახსრულდებს რომელიმე დევიდს, მკვლითად თეატრში ღ სჯამიად მრავალ რიცხს შეკრებულენაში. მისი მბამუჲ ამ ობერსა. ერთის სჯერაჲთ იარაღის სმძულთობით ღ ერთის ზირის მოქმედებით, შეადგენს ზგერთვე მუწიკვადურს კვლავსებას. ამისათჳს არის რომ შევხვდებით სოლმე მრავალს სიჭრიერთ სრმომადგაქსლოთ, თათაუულს სჯერაჲს იარაღისას, მალაღის ცალასკის მიქოსნეთ ვარტუროსთა, მომღერლთ ვაგთ ღ ქალთ, ურცხვი სსუჲ ღ სსუჲ ვარტოტკების მიქოსნეთ. ყველას ესენი ემქისამბიას მუწიკვადურს ვარტოტკას, მისისადამე იმის ისტორიასაცა. იბოთის გინდებს მუწიკვის ისტორიას; სოლთ რუსეთს, ხმისიუღის ქმსისის ხივრტე, რომელსაცა არის სმეღეთის მიქმქსკლი ნაწილი ღ რომელს სმძულურთი თას ღ თას უფორთ იქვეჲს გასხედ, იმ სივრტე-რად, რომელსკაცა სტოვრებენ ასოებით სსუჲ ღ სსუჲ ვურას ხალსნი სსუჲ ღ სსუჲ ვინსისისნი, ყოველს ამ ხალსს აქეთ თავისი სმღერები, თათასთი სჯერაჲი იარაღი, თათასთი სიჭი, სუ თუ შექამდლო არ იყოს ეს ხალსის სოკა, განსმორთთ ვარტე უცხო ქვეყნების ხალსთ, ღ ვურ სჯე უარვე მოვიდარაგეთ ამათ მუწიკვადურს თვისებასკედ. მგინას მესამდეველი იყოს, მოვასმაროთ ამ სჯანსკედ, რუსეთს სჯერთარი მრამბ, შემდგომს მრთეღის ქვეყნის მუწიკვის ისტორიას. აი მოწესდეთ. კელმწიველქვერს ამ ნაწილებისა, რომელს ნაწილებსკაცა დავიწუბ ღანარასი რთე რთიოთ. რადგან თქმსსკ დამერწმუნებით ამსკედ, რომ ამ სჯესსკედ ღანარავი მრთელ შორს მოვა, შეადგენს მრავალს ტომებს, ღ რისკარში ყოველს სომერმაც რომ იბუტდებოდაჲს ათათი ვკერდო. რამდენსკე წელსკაც მოუნდებით ვურსანდო ბუტ დას ღ ამით რომარ შეტერდეს იტქსნი მეთისკედი, ვუტდები მთავიღანარავო მოკლედ ღ უბრადო დაწვდილებას არ გამოუდგე ვუტდები თითთუულს თქმსსნის ცნებრის სომერს არ მოვავლოთ სხალას-ადი ისტორიული ცნობა მუწიკვისა, ასლას მოვართმევთ სტოვეტეულ ცნებრის მკითხვსკეთათჳს, ზირველს ჩემს მუწიკვის ისტორიულს სტატისს, სჯაცა დავქვერ მუწიკვის აღმოჩენას ღ იმისი მომდინარეობა წარდქის მოსდინდე ტქსესასკედ.

იმისათვის რომელიცა იქნება ვინცა დადგინდეს ესე დღეობის მოხურსე იურეკინი.

ფშქვას სკოლა.

სკოლა ესე ტბილ ხასაღველა
გაგვასან მთადგან დალა ექყება;
მინი მდინარე ჭ მინი ველა—
მეტად საამოდ მოიფინება!

აქაიქ ჭალა ჯურიღის მუხის,
შათ მორახ ველა დაცქუელა
მარქაჲ მოესიღას მარკალგვარ ხისღის,
სად უსურეთა ტყვიან გულება.

აქ ხსლეუელას გაგვასან შვიღისი:
ანამესელისი—მტერისი მტრისათჳს
რე მოყრისათჳს გუღითა სვიღისი,
თაგადადებულნი მამუღისათჳს.

მარამ სწორამა ამათაც ბედი,
სასელიც მათი ცაქქებელა
რე თე ქქიანათ რამე იქელა
იგიცა მათთჳს გამტყუნებელა!

რე სად აბამხთ უნჯარდნით
მკლავით მტაცებლით თავისუფალით,
იქ ესლა ველარ გაუხარნით
რათაყარწივის იურთითა დანთქმულით.

განქირა მათი დრო მათ თჳს დრო ტუბილი,
რას სტანცაება უხარქიანთ
რე მათის მიძით ბეგრით ტუბილი მიღი
არც დეუ. არც ჯამე არ ქქიანათ,

კუბანის ვაღსაც სქჳნთ სკანეიან
დასტყმან ჭ უიქიანთ.

რე რა ბატონებანეს შვიღებს ჭ ცოღებს,
შეურუელ დეღამა უტირებათ.

ყნდა სხვა არის: მათი ხოღულები—

ხსოვლარებად გარდაქცეულან;
 & აზმუნსი მათა მივლამლები
 მკვის ზღვის იქით გარდასვეწილან,
 თითქმის ძლივსლა სცნობს თვალი მგზავრისა
 მათ ნახადგომრებს. ახსრებულებს;
 მსედგეს ღობეებს იქ მიმოყრილებს.
 აღარსად ხასლი, არცსმაყრობა
 ჟამაისა არსით ისმის;
 ასე წამლილა აქაურობა,
 რომ ფუჭად ქმინილა უოყელი თვთქმის
 & მათვს თქმულა; თუ ბედს ხიშნარე
 ბედნიერისთვს მოუფლენია,
 უმჯობესია მისთვს სამარე,
 წადგანც ერთი დრო არ შეჩენია!...

გ. ხლ — ქუ ანდრეინიკოვი